

SLOVENSKI NAROD

Izhaja vsak dan popoldne, izven tedna in praznikov. — Inzerat do 30 petič Din 2.—, do 100 vrst Din 2.50, večji inzerati petič vrst Din 4.—, Popust po dogovoru. Inzeratni davek posebej. Rokopisi se ne vračajo.

Naše telefonske številke so 3122, 3123, 3124, 3125, in 3126.

Naše telefonske številke so 3122, 3123, 3124, 3125, in 3126.

Sibirska zima v Srednji Evropi Izreden mraz v Ljubljani in vsej Sloveniji - Oviran železniški in telefonski promet - Volčja nadloga na Poljskem

Že 4 dni trajajoči mraz v Srednji Evropi ne le ni poenoten, marveč se je danes še stopnjeval. Po meteoroloških poročilih vlada po gornještajskih krajih prav strupen mraz, ki je dosegel ponekod nad 30 stopinj pod ničlo.

Od včeraj na danes je temperatura tudi v Ljubljani znatno padla. Dočim je bila včeraj najnižja okoli 15 stopinj, je bila danes med 3. in 4. uro zjutraj okoli 24 stopinj C pod ničlo. Ob 8. zjutraj je kazal termometer v Zvezdi 21 stopinj pod ničlo.

Hud mraz je povzročil tudi v železniškem prometu znatne ovire. Od vseh strani prihajajo danes vlaki z velikimi zamudami. Mraz vpliva namreč na par, ki se v cevih lokomotive kondenzira in s tem je zmanjšana gonilna sila odnosno hitrost vlaka. Tako je imel danes orient-ekspres nad 240 minut zamude ter je prispel iz Beograda v Ljubljano šele ob 7. Tudi ostali mednarodni in lokalni vlaki imajo danes velike zamude. Monakovski brzovlak z Jesenice je imel 25 minut, nočni dunajski brzovlak proti Trstu 43 minut, lokalni potniški vlaki pa imajo zamude po 20—50 minut.

Tudi v brzojavnem in telefonskem prometu so nastale danes precejšnje ovire. Pretrganosti je 17 brzojavnih zvez v Sloveniji, kakor tudi zveze z inozemstvom. Pokvarjena je celiska proga in se zato danes dopoldne dirigirajo brzojavke z Dunaja v Ljubljano in Zagreb preko Trsta. Dobro funkcionirajo brzojavne proge Trst — Ljubljana — Trst — Zagreb in Trst — Beograd. Takoj zjutraj so odšli brzojavni moštiri vzdrževalnih sekcij na delo, da upostavijo zveze in odstranijo vse ovire. Pričakovati je, da bodo tekom današnjega dneva upostavljene.

Tudi telefonski promet mnogo trpi zaradi mraza. Tako je bila pretrgana telefonska zveza Zagreb — Ljubljana na dveh krajih. Tudi več zvez z Ljubljano in posameznimi kraji Slovenije je pretrganih. Dobro funkcionirajo telefonske proge Ljubljana — Trst, Ljubljana — Maribor in Ljubljana — Sušak.

Mraz je danes posebno vplival tudi na običajno vrvenje v mestu. Okoličani so prihajali vsi premrzli in z ivjem obloženi v mesto in se vsi žurili, da bi čim prej opravili svoje posle. Zato je bil današnji trg prav slab in do polovice prazen. Pa tudi prodajalo se je malo, ker so tudi gospodinjice in služkinje ostale raje doma.

Danes se je pripetil na trgu nenavaden dogodek, ki ga poznavatelji trga že davno ne pomnijo. Zmrznilo je mleko in sicer v petih velikih posodah. Pravi trpin v mrazu so policijski stražniki in sprevedniki cestne železnice. Poveljstvo policijske straže je sicer odredilo, da so se stražniki menjavali vsi dve uri, toda stražniki so za tako hud mraz premalo obloženi.

Pred letom dni na današnji dan je kazal termometer +1 stopinjo C, dopoldne celo 3 stopinje nad ničlo. Bil je prav lep in tople zimski dan. Tudi leta 1927 ni bilo hudega mraza. Zjutraj je bilo 6 stopinj pod ničlo, a čez dan 0,9 stopinj pod ničlo. Stari Ljubljančani zatrjujejo, da je bil pred približno 30 leti v Ljubljani še hujši mraz.

— Beograd, 12. januarja. Radi ledu je bil rečni promet na Savi in Dunavu popolnoma ustavljen. Med Zemunom in Beogradom se zaenkrat še vrši zašilni promet, ki pa bo vsak hip usajen, ker prinaša voda vedno večje množine ledu. Temperatura je znašala davi 19 stopinj pod ničlo.

— Gradec, 12. januarja. Po vsej štajerski je temperatura včeraj znatno padla in je dosegla davi 24 stopinj pod ničlo. Mura je docela zamrznila. Mraz povzroča velike ovire v železniškem prometu.

— Budimpešta, 12. januarja. Na Madžarskem vlada še vedno zelo hud mraz, dasiravno je od včeraj že nekoliko popustil. Temperatura se giblje med 13 do 18 stopinj pod ničlo.

— Bukarešta, 12. januarja. Povprečna temperatura znaša 22 stopinj pod ničlo. Radi ostre zime so se pojavili volkovi, ki delajo podčeljskemu prebivalstvu veliko nadlego.

— Varšava, 12. januarja. Po vsej Poljski vlada že teden dni tako hud mraz, kakršnega ne pomnijo že 20 let. Včeraj opoldne je kazal termometer

22 stopinj pod ničlo. V nekaterih krajih je bila zabeležena prav sibirska temperatura do 40 stopinj pod ničlo. Radi silnega mraza je zastalo skoro vse delo. Železniški promet se vrši v zelo omejenem obsegu, ker vlaki na dolgih progah sploh ne morejo voziti. Velike preglavice povzroča preskrba z vodo. Na deželi so zmrznili vsi studenci in potoki, po mestih pa je zamrznil tudi vodovod.

Izreden mraz je imel za posledico, da so se pojavili volkovi tudi v krajih, kjer je sicer ta zverjad neznana. Z gorovja so se priteple v doline cele tolpe izstradanih volkov ki napadajo ne samo posamezne hiše, marveč

cele naselbine. V vasi Povalje ob poljsko-ruski meji so volkovi poklali vso živino in raztrgali tudi pet ljudi. Pri Novem Grodeku je udrila tolpa volkov v hišo nekakega seljaka, raztrgala vso živino in požrla tudi otroka, na katerega so stanovalci v prvem strahu pozabili in ga niso vzeli s seboj, ko so zbežali pred volkovi na podstrešje. V Paronovcih so volkovi požrli vso rodbino nekakega kmeta, čegar hiša stoji par minut izven vasi. Neka vojaška patrulja je v svojem obhodu naletela na tolpo volkov, ki so jo kljub streljanju napadli. Vnel se je pravcati boj, ki je trajal nad eno uro. Volkovi so postrelili 27 volkov.

Ministri so se odpovedali svojim strankam

Politiki, ki so vstopili v Živkovičovo vladu, so se obvezali odložiti vse funkcije v svojih strankah

— Sarajevo, 12. januarja. »Jugoslovanski list« prinaša naslednjo vest iz Beograda:

Od uglednega ministra v novi vladi je zvedel vaš dopisnik naslednje značilne in zanimive podrobnosti o načinu sestave nove vlade.

Ko se je tekom konzultacij na dvoru ugotovilo, da se kriza ne more rešiti parlamentarnim putem, so bile na dvor pozvane mnoge ugledne osebnosti, iz katerih vrst so bili potem izbrani sedanji ministri kot osebe zaupanja. Vsi novi ministri, ki so bili predstavljeni, so se obvezali, da se ne bodo ukvarjali s strankarskimi zadevami, ampak se bodo posvetili izključno službi v narodnem in državnem interesu. To je podlaga, na kateri je bila nato sestavljena vlada generala Živkoviča.

Od teh oseb, v kolikor so bile politično oziroma strankarsko eksponirane, se je zahtevalo v prvi vrsti, naj se odpovedo vsem obveznostim, ki so jih doleteli z ozirom na položaj v svojih političnih strankah.

Ko so se dosedanji politiki izjavili za to pripravljeni, se je takoj od njih sprejela svečana formalna obveza, da bodo vse svoje sposobnosti in svojo energijo posvetili izključno samo službi v narodnem in državnem interesu. To je podlaga, na kateri je bila nato sestavljena vlada generala Živkoviča.

Železna metla v ministrstvu za šume

Novi minister za šume in rudnike je suspendiral in postavil v disciplinarno preiskavo celo vrsto višjih uradnikov.

Beograd, 12. januarja. V ministrstvu za šume in rudnike so bile danes izvršene senzacionalne spremembe. Novi minister Radičević je bil namreč predsednik parlamentarne ankete komisije, ki je vršila preiskavo glede dolgoročnih eksploatacijskih pogodb. Kot tak je imel priliko, da se je podrobno seznanil z razmerami, ki vladajo v tem resoru. Opirajoč se na to svoje znanje je začel sedaj radikalno čistiti. Danes je suspendiral in postavil v disciplinarno preiskavo generalnega

direktorja za šume in rudnike Miodraga Samenkovića, pravnega referenta sarajevske šumske direkcije dr. Miloševića, šumskega inspektora Babića, načelnika eksploatacijskega oddelka Ilića in inspektoria ministrstva Jovana Hosa. O tem je obvestil Državni svet in prosil, da odobri proti vsem imenovanim funkcionarjem ministrstva za šume in rudnike odredeno disciplinarno preiskavo, ker so oškodovali državo. Istočasno je izdelal obširen načrt za redukcijo uradništva.

Današnji dogodki v Beogradu

— Beograd, 12. januarja. Danes dopoldne ni bilo važnejših političnih dogodkov. Pri ministrskem predsedniku so se vršile razne konference s posrednimi ministri. V avdijenci na dvoru so bili vojni minister Hadžić, minister za poljedelstvo dr. Frankeš, minister za šume in rudnike Radičević in ministrski predsednik general Živković. Dr. Spaho, o katerem se je govorilo, da bo stopil v vlado, je danes zapustil Beograd in se vrnil v Sarajevo.

Morilec generala Kovačevića justificiran

— Štup, 12. januarja. Danes je bil justificiran atentator Kraljev, ki je umoril generala Kovačevića.

Gripa v Berlinu

— Berlin, 12. januarja. Gripa se še vedno silno širi. Bolnice so tako prenapolnjene, da so začeli graditi sedaj posebne zašilne barake. Po bolnicah je obotelo skoraj vse oboje, kar zelo otežkoča poslovanje bolnic.

Nadaljni razpusti plemenskih organizacij

— Sremska Mitrovica, 12. januarja. Tukajšnja policija je v smislu zakona o zaščiti države razpustila vsa društva in organizacije plemenskega in verskega značaja. Med razpuščenimi društvi je tudi Hrvatski Sokol, glede katerega pa še ni padla definitivna odločitev, ker se je obrnila policija za podrobnejša navodila na notranjega ministra.

Zaupnica Poincareju

Pariz, 12. januarja. Po viharji seji je bila popolnoma izglasovana Poincareju z nepričakovano veliko večino zaupnica. Za zaupnico je glasovalo 325 proti pa 251 poslanec. Zbornica je bila nato odročena do torka. Prihodnji interpellacijski dan bo v četrtek, ko pridejo na dnevni red interpelacije o socijalni politiki.

Kuonjtel
Čitaite!
„Princesko Zvezdano“

Ministrski predsednik o svoji vladi

Zanimive izjave generala Živkoviča američkemu listu. — Novi režim bo le začasen. — Zakaj se je kralj odločil k svojim ukrepom

— Beograd, 12. januarja. Predsednik vlade Pera Živković je sprejel dopisnika lista »New York Times« Aleksandra Bivica ter mu na vprašanje, kakšen je program nove vlade in zakaj je prišel sedanji režim, izjavil:

»Naš program je objavljen v proklamaciji Nj. Vel. kralja in v njegovi besedi, naslovljeni na ministre.«

— Kajne bo sedaj delo vlade?

»Vsi ministri vlade smo sporazumno odločili, da se v vseh resorih takoj izvrše prve priprave za nadaljnje delo in potem bo vlada podala deklaracijo o vsem programu svojega dela.«

— Kako je, z. predsednik, prišlo do te vlade?

»Vi veste, da je partizanstvo dovedlo državo do tega, da je situacija prispela na mrtvo točko. Ves narod je zato zahteval, naj krona prevzame rešitev situacije v svoje roke. Zlasti se je to zahtevalo od zagrebške policije. Na to zahtevo od vseh strani se je Nj. Vel. kralj končno odločil prevzeti v svoje roke rešitev situacije ter

je poiskal človeka, ki živi njegovo zaupanje.«

— Zakaj je, z. predsednik, padla izbira baša na vas?

»Razumem vaše vprašanje. Resnica je, da so bili tudi med civilnimi osebami ljudje, v katere ima Nj. Vel. kralj zaupanje, toda večina izmed te bila strankarsko organizirana. Jaz nisem bil in prav zaradi tega je odločitev padla name.«

V nadaljnjem razgovoru je predsednik vlade izjavil, da se bo vlada zlasti borila proti korupciji in izdala proti njej zakon. Istotako je dejal, da bodo vsi nesposobni uradniki odpušteni.

»Vlada hoče delati za dobro kralja in domovine, da bi se država izpeljala iz sedanjega kaosa. Razume se, da le sedanja vlada samo začasna, kar se vidi tudi iz ukaza, po katerem zavzemam še nadalje svoj vojaški položaj, in vrnil se bom v vojsko, čim bo mogoče.«

S tem je predsednik vlade Pera Živković zaključil svojo izjavo.

Protivojni pakt sovjetske Rusije

Sovjetsko časopisje je v splošnem zadovoljno s poljskim odgovorom. — Protivojni pakt bo ponudila Rusija tudi drugim sosedam

— Moskva, 12. januarja. Listi objavljajo odgovor poljske vlade na ruski predlog glede predčasnega uveljavljanja Kelloggovega pakta med Poljo in v Rusijo. Vsi listi izražajo v glavnem zadovoljstvo nad tem, da je Poljska v načelu pristala na ruski predlog, povdarjajo pa, da so poljski pridržki povsem neutemeljeni.

Danes je Litvinov izročil poljskemu poslaniku v Varšavi novo noto ruske vlade, ki vsebuje odgovor na poljski odgovor. Nota izraža zadovoljevo sovjetske Rusije nad odgovorom poljske vlade, izraža pa tudi

obžalovanje, da Poljska ni pristala na takojšnjo izvedbo ruskega predloga, ki je popolnoma jasn. Sovjetska vlada je vsekakor pričakovala tudi od Poljske popolnoma jasn odgovor.

Kar se tiče pristopa drugih držav k temu paktu, je soviška Rusija pripravljena pozvati tudi vse druge sosedne države, da se priključijo temu paktu. Da tega ni storila še sedaj, zlasti pa ni oficijelno povabila tudi Rumunije kot sosedo Poljske in Rusije, je samo posledica dejstva, da Rusija z Rumunijo še nima urejenih diplomatskih odnosov.

Atentat na komandanta rdeče armade

— Varšava, 12. januarja. Iz Moskve je dospela doslej še nepotrjena vest, da je bil izvršen atentat na vrhovnega poveljnika rdeče armade Unšihtha. Unšihth se je vračal z inspekcijskega potovanja v Moskvo. Ko je vlak dospel do Orse, je nenadoma eksploziral peklenjski stroj, ki je bil položen na tračnico. Lokomotivo in službeni voz je poginilo v zrak, tir je razdrlo v dolžini 20 metrov ter ubilo vse ljudi, ki so bili na lokomotivi in v službenem vozu. Unšihth, ki se je vozil v posebnem vagonu, je ostal nepoškodovan. Domneva se, da gre za atentat protirevolucionarjev.

Zagonetna epidemija v Besarabiji

— Bukarešta, 12. januarja. V Besarabiji in v okolici Jassyja se je pojavila neka doslej popolnoma neznana epidemija. Zdravniki so brez moči in si zaman prizadevali, da bi našli primerno zdravilo. Bolezen se razširja naglo širi in zahteva čimdalje več žrtev. Zelo razširjena je v Besarabiji tudi epidemija legarja in škrlatinke. Odposlanec zdravstvene sekcije Društva narodov, ki se pravkar mudi v Rumuniji, se je napotil v Besarabijo da se na licu mesta prepriča o položaju. V svojem poročilu ki ga je poslal Društvu narodov povdarja, da vlada v Besarabiji nepopolna beda: narod gladuje in ljudje so bolj podobni okostnjakom, kakor pa živim ljudem.

„Los Angeles“ se je izgubil

— Berlin, 12. januarja. »Vossische Zeitung« poroča iz Neworka, da se je znan zrakoplov »Los Angeles«, ki je kot prvi preplul ocean, v viharju izgubil. Dosej zrakoplova niso mogli najti, ker ima brzokone pokvarjeno radiododajno napravo. Uradne vesti pa zatrjujejo, da zaenkrat še ni vzroka za kako bolazen glede usode zračnega oroka.

Novi bolgarski vojni minister

— Solija, 12. januarja. Mesto odstopivšega vojnega ministra generala Vikova je bil danes imenovan za vojnega ministra dosedanji šef generalnega štaba general Bakardžiev.

Predor pod Rokavskim prelivom

— London, 12. januarja. Takoj po sestanku parlamenta dne 22. t. m. pride v razpravo načrt za zgradbo podmorskega predora skozi Rokavski preliv, ki bi vezal Anglijo in Francijo ter omogočil neoviran promet z železnico. Izvedba načrta bi stala 0 milijonov frankov, k čemur bi prispevali Francija in Anglija vsaka polovico. Tunel bo dolg 65 km in bo največja globina pod morsko gladino znašala 40 m.

Madžarsko-rumunska optantska pogajanja

Bukarešta, 11. januarja. Rumunska delegacija za pogajanja glede optantskega vprašanja pod vodstvom poslanika Langa Razcanu je odpotovala v San Remo, kjer se bodo nadaljevala pogajanja. V uradnih krogih upajo, da bo v kratkem prišlo do sporazuma v tem vprašanju.

Nesreča na morju

London, 11. januarja. (lo.) Davi sta trčila v bližini sipin Goodwin drug ob drugemu 1100 tonski nemški parnik »Dione« in švedski parnik »Osmed«. Takoj po nesreči so bile z raketaami alarmirane rešilne ladje, ki so hitele z vso naglico na mesto nesreče. Parnik »Dione« je bil poškodovan in se je uro pozneje pogreznil. Parnik »Osmed« je imel poškodovan sprednji del ladje in je nadaljeval vožnjo.

Sovjetska cenzura proti Verdiju

Leninograd, 1. januarja. (ri.) Tukajšnje sovjetske oblasti so prepovedale predstave »Aida«, »Traviata« in »Rigoletta«, češ da nasprotujejo komunističnemu duhu.

Borzna poročila.

LJUBLJANSKA BORZA. Ljubljanska borza danes ni poslovala. V prostem prometu so notirali:

Devize: Amsterdam 0.—22.855, Berlin 13.525 — 13.555 (13.54), Bruselj 0 — 7.9149, Budimpešta 9.91 — 9.94 (9.925), Curih 1094.1 — 1097.1 (1095.6), Dunaj 7.993 — 8.023 (8.008), London 275.8 — 276.6 (276.2), Newyork 56.72 — 56.92 (56.82), Pariz 0 — 222.68, Praha 168.2 — 169 (168.6), Trst 296.75 — 298.75 (297.75).

ZAGREBSKA BORZA.

Zagrebska borza danes ni poslovala. V prostem prometu so notirali: Dunaj 800.80, Berlin 13.54, Budimpešta 9.925, Praha 168.60, Milan 297.75, London 276.20, Newyork 56.82, Praha 168.6, Curih 1095.6.

INOZEMSKA BORZA.

Curih: Beograd 9.125, Dunaj 73.05, Budimpešta 90.60, Berlin 129.47, Praha 15.385, Milan 27.195, Pariz 20.305, London 25.205, Newyork 519.60.

V Sloveniji je 12.000 vojnih invalidov

Pogled v invalidski dom in državne protezne delavnice v Ljubljani. — Kako je poskrbljeno za nesrečne žrtve svetovne vojne.

Po strašni svetovni vojni je ostalo vse polno vidnih in nevidnih njenih posledic, ki mlajše generacije neprenehoma spominjajo, da so vse lepe fraze o miru le pripravljala doba za nove vojne. Kajti drugače si ne moremo pojasniti in razložiti dejstva, da so se evropski narodi klali v času, ko so dosegli vrhunec svoje kulture.

Med vidnimi posledicami svetovne vojne so tudi naši invalidi, ki jih srečujemo dan za danem na ulicah, v kavarnah, v cerkvi in povsod ter se še komaj spominjamo, da so žrtve svetovne vojne. Navadili smo se jih ter ob pogledu na nje ne pomislimo več, da jim je granata odtrgala ta ali oni del telesa, granata, ki jo je človek izstrelil na človeka, da bi ga ubil.

Po končanem svetovnem klanju so nam ostali invalidi in država je čutila potrebo, da se za nje pobriga. Zato imamo tudi v naši zakonodaji zakon o invalidih, ki daje invalidom razne ugodnosti in pravice. Izmed institucij za vojne invalide so najvažnejši **invalidski domovi**, kakršnega imamo tudi v Ljubljani v nekdanji Šentpeterski vojašnici.

Internat

Ljubljanski invalidski dom je bil ustanovljen l. 1920. Ironicna usoda je hotela, da je dobil prostore v bivši Šentpeterski vojašnici, kjer so nekoč naše pogumne »Jančice« pripravljali in vžigali za vojsko. Tedaj nihče od teh ni sanjal, da se bo vrnil po tolikih letih v iste prostore brez noge ali roke, da se posveti novemu poklicu, ker je postal za svoj stari poklic nesposoben.

Invalidski dom je nekaj internat, v katerem dobe vse oskrbo invalidi, ki so postali za svoj prvotni poklic nesposobni ter se morajo izobraziti v novem poklicu.

Ce je n. pr. mizar v vojski izgubil roko, sedaj ne more več izvrševati svojega poklica, ker se je izučil v njem z obema rokama. Mora zopet v šolo, da se tej obrti privadi s protezo in eno roko ali pa se mora posvetiti novi obrti, kjer ne rabi toliko roke. V domu dobe invalidi brezplačno oskrbo za časa pouka. Največ jih je, ki se urijo v rokodelskih obrtjih in to pri ljubljanskih mojstrih in na obrtnonadaljevalnih šolah. Ker je največ invalidov s protezami na nogah in z zdravimi rokami, se posvečajo obrtjem, kjer pridejo v poštev samo roke. To so čevljarstva, ključavničarstva, mizarstva, obrt itd.

Mnogo invalidov je končalo tudi že ljubljansko Srednjo tehnično šolo. Posvetili so se raznim strokam kakor elektrotehniki, stavarstvu itd. Dva invalida sta dovršila učiteljske, več jih je uspešno obiskovalo trgostvo akademijo. Danes so to že vsi namičeni uradniki in si služijo v novem poklicu sami vsakdanji kruh.

Vojne sirote

V zadnjem času je prevzel invalidski dom tudi vojne sirote, to so otroci vojnih invalidov. Tudi oni dobe v internatu popolno oskrbo, hrano in stanovanje ter obiskujejo strokovne šole ali pa so v učenju pri kakem mojstru. Sedaj je v invalidskem domu 15 takih sirot invalidov in pa 33. Prva leta je bilo v domu do 80 invalidov. Ščasnoma se je število zmanjšalo, ker so se invalidi izučili ter odšli v službo po vseh krajih Slovenije.

Gospodinjstvo v invalidskem domu vodi usmiljenke. Prostore bivše vojašnice so primerno preuredili, da odgovarjajo sedaj vsem higijenskim predpisom. V veliki jedilnici je za 130 invalidov prostora. Dom je nameščen v pritličju in prvem nadstropju severovzhodnega dela vojašnice. V pritličju so razen pisarne upravnika gosp. Jakoba Adamiča in kuhinje ter jedilnice še kopalnica, bolniška soba, kjer čakajo invalidi na proteze, krojačnica, kjer kroji krojačinski valid obleke za invalide v domu itd.

V prvem nadstropju je velika knjižnica s čitalnico in klavirjem. Invalidi se uče tudi glasbe in petja. Pred leti so imeli celo svoj pevski zbor. Tu so še prostorne in svetle spalnice. Tak je torej ljubljanski invalidski dom. Ko zazvonijo po ljubljanskih cerkvah poldan, lahko opazi, kako jo mahajo invalidi z lesenimi nogami in rokami iz mesta proti šentpeterski vojašnici. Gredo od mojstrov ali iz šol h kosilu ali v invalidski dom. Popoldne se vrnejo na delo ter pridejo zvečer zopet spat. Seveda le oni, ki imajo že proteze. V bolniški sobi invalidske doma pa čakajo invalidi, ki jim proteze še izdelujejo v državnih proteznih delavnicah, ki so nameščene tudi v šentpeterski vojašnici takoj poleg invalidskega doma v vzhodnem traktu.

Protezne delavnice

Invalidom pritličje brezplačno po zakonu tudi umetne proteze, ki jih izdelujejo v državnih proteznih delavnicah v Ljubljani, Zagrebu in Beogradu.

Ljubljanske državne protezne delavnice, ki jim je upravitelj g. Tominc in tehnični vodja g. Jez, so popolnoma moderno urejene in opremljene z najmodernejšimi stroji ter izvrstnimi delavci, kvalificiranimi specialisti, ki so razen tehničnega vodje vsi sami invalidi.

Protezne delavnice izdelujejo umetne lesene proteze za invalide, ki jim take proteze po zakonu pripadajo brezplačno, iz slovenije ter Prekmurja. Največ se izdeluje proteze za noge. Invalidov brez spodnje končine je največ. So pa številni tudi brez rok, oči, zob itd. Nadalje je posebno dosti invalidov s pokvarjeno nogo, ki zahteva posebno obnovo. V vojni so vojaki izgubili prste ali druge dele noge, ko so jim zmrznili in so jih morali zdravniki amputirati. Drugi imajo noge skrivljene in pohabljen kot posledico ran in drugih poškodb. Vsi ti rabijo obnovo posebne oblike.

V Sloveniji je vseh vojnih invalidov okoli 12.000. Od teh jih ima pravico do proteze okoli 2000. Vse te oskrbujejo državne protezne delavnice v Ljubljani.

Pri nas so invalidi opremljeni z najboljšimi protezami. Prve čase so v delavnicah izdelovali po nemškem vzorcu težke in nerodne težke proteze. Pozneje so te nadomestili z lažjimi usnjenimi.

Sedaj pa izdelujejo le še lesene proteze po ameriškem načinu. Te so najlažje, najbolj pripravne ter tudi najcenejše. Pri nas so jih začeli izdelovati na prizadevanje kirurga-ortopeda dr. Minđa.

Delavci so se izučili večinoma v delavnicah; nekateri so se specializirali v tej stroki že prej. Sedaj jih je zaposlenih 22; pred leti jih je bilo še 80. Z večnimi redukcijami se je pa njih število skrbno na minimum.

Oddelki v delavnicah

Delavnice so razdeljene v oddelke, in sicer v čevljarstvo, bandažni, lesni in mehanični oddelki. V čevljarstvu oddelku izdelujejo posebno obutev za invalide. Za deformirane noge so potrebni posebni čevlji. Zato morajo biti kopita popolnoma individualna. Za vsako nogo je posebno kopito. Za invalide s k... nogo izdelujejo čevlje s podložki, ki jih dosežejo višino 13 cm in so iz plutovine.

Posebno obliko čevlja morajo imeti tudi invalidi, ki jim je krogla prestrlela kak gibalni živec tako, da noge v sklepih ne morejo premikati, ali pa se jim noga izvrača na stran. Ti potrebujejo čevlje s stranskimi oporami.

V bandažnem oddelku se čevlji in proteze opremijo s potrebnimi pasovi in vsemi drugimi dopolnili, ki omogočajo pritrjevanje proteze na telo in njih pravilno premikanje.

V lesnem oddelku izdelujejo sestavne dele lesenih protez iz lipovega lesa. Invalid pride in pomeni na sestavnih delih, katere potem obdelajo in izoblikujejo s posebnimi vrtilnimi stroji.

Državne protezne delavnice izdelujejo vse sestavne dele in proteze, iz inozemstva dobe le posamezne dele kompliciranih protez. S svojimi modernimi stroji in kvalificiranim delavstvom se delavnice morejo kosati z marsikaterim ortopedičnim zavodom v državi in so med ostalimi državnimi proteznimi delavnicami na prvem mestu.

Iz poljiške kronike

Ljubljana, 12. januarja

Tudi danes je bila policijska kronika brez posebnih dogodkov. Mraz ima namreč tudi svoje dobre posledice, da ostanejo tavovi, vlačuge in slična sodra rale doma. Prijavljenih je bilo le več manjših tatvin in ena sleparija, ki pa datira že iz prejšnjega meseca.

Nevrnil so postali berači. Tako je prišel te dni v stanovanje kiparja Tineta Kosa na Dunajski cesti 35 neznan berač in prošil vbojajne Kiparjeva žena ga je baš začela, ko je stopil iz sobe. Dala mu je manjši milodar, toda malo kasneje je presenečena opazila, da ji je berač odnesel skoraj novo damsko uro, znamke »Schaffhausen«. Ura je bila enokrovnna in vredna 1500 Din. Berač je star okoli 40 let, je srednje postave, temneca in nekoliko zarpleza lica, je gladko obrit, na glavi pa je imel sportno čepico. Sedaj ga išče policija.

Orožniška postaja v Večvahu pa zasleduje drugega berača, ki je osumljen požiga. Dne 5. t. m. je namreč gorelo pri posestniku Francetu Dovčlanu v Slapah občina Mar. Dev. v Polju Ogenj je bil baš podkraljen in orožniki sumijo, da je zažgal berač Jože Kajan, ki je od tega dne brez sledu izginil. Kajan je visoke sklonjene postave, precej poraščenega obraza ter se pri hoji opira na dve palici. S seboj nosi vedno riav nahrbtnik.

Policija je te dni prejela 19-letnega Viktorja Kočevarja, ki je zasledovan od orožniške postaje v Moravčah. Fant je doma pokradel obleko perilo in čevlje in se del časa klatil brez postla okrog. Pri njem je policista našel zlat prstan s tremi rdečimi in dvema belima kamnomata dale veržico z obeskorn in sliko mladenke, a na sebi je imel skoraj popolnoma nov dežni plašč. Kočevar zatrjuje, da je to kupil od nekega znanca, toda policija sumi, da je fant nabit, brž vse skupaj ukradel. Eventuelni lastniki ukradenih stvari naj se javijo policiji.

Ivana Vrhunc, invalidova žena in trgovka s kurivom, je na policiji prijavila, da se je v decembru pojavil pri njej neki Iosip L., ki ji je ponudil vagon drv no ugodni ceni. Zahteval je za dva 700 Din. Toda že čez par dni se je vrnil čez, da dva še niso prispela, obenem ji je pa vrnil 400 Din. Kasneje se je še enkrat oglašil na Zavrtih, kjer stanuje trgovka s kurivom in hitel za trjevalci, da je v dogovoru z nekim Klemenčičem. Izjavil je, da Vrhuncove še 400 Dinarjev. Ker ga pa ni bilo več na spregled in tudi drv ni bilo od nikoder, je Vrhuncova pisala trgovcu Klemenčiču v Kamnik, ta pa ji je odgovoril, da L. sploh ni naročil drv pri njem. Te dni pa je Vrhuncova čitala v listih, da je L. osleparil svojega gospodarja in takoj se je ji posvetilo, da je tudi njo osleparil za 700 Din. Prijavila je zažvevo policiji, ki sedaj podjetnega »kupčevca« išče.

Danes popoldne se je pripetila okoli 11.45 v spodnjem delu kolodvorske ulice čudna avtomobilska nesreča, ki k sreči ni napravila večje škode, niti ni zahtevala človeške žrtve. Na vogalu Kolodvorske ulice in Sv. Petra ceste je šoferju tovornega avtomobila, ki je last tvrdke Sarabon nenadoma odgovoril volan in tovorni avto se je v svo silo zatel v žarjevo vožo. Pri sunku so se vežna vrata polumila, po tidi avto je bil znatno poškodovan. Sreča je bila da ni bilo nikogar v bližini. Ne srečo je pripisovati zaradi naključja in v tem pogledu šoferja ne zadene nobena krivda.

Cela družina zastrupljena z vinom

Družina kapitana Vlahovića v Zagrebu se je zastrupila s črnim vinom. — Malomarnost ali zagoneten zločin?

Predvečernjim so odpeljali v vojno bolnico v Zagrebu celo družino kapitana Vlahovića. Kapetan Bogić Vlahović stane je na Savski cesti. Na pravoslavni božič se je družina doma zabavala, kakor je pač na ta dan običajno. Pilj so neko črno vino, ki ga v Zagrebu imenujejo »ružica«. Po zavžitju tega vina je vsem nenadoma postalo slabo. Začeli so bruhati in omedlevali. Čutili so hude bolečine v glavi in želodcu. Poklicali so takoj rešilni voz, ki je vso družino odpeljal v vojno bolnico. Družni vojaški zdravnik je ugotovil težko zastrupljenje.

Obveščena je bila tudi policija, ki je takoj uvela preiskavo. Sumi se, da je nekdo prinešal vino strupa in je hotel zastrupiti družino. Narednik Šavnik, ki je prijatelj Vlahovićeve družine in pozna družinske razmere, je izjavil novinarjem, da ga je na božič povabil kapetan Vlahović na večerjo. Zaradi boleznij svoje žene se pa narednik povabil ni mogel odzvati in to v njegovo srečo, kajti sicer bi bil zastrupljen tudi on. Na drugo božiča je prišel kapetan Vlahović v pisarno ves porit izgledal je, kakor da ni spal in bil je ves prehlajen in hripav. Tožil je, da ima hude bolečine v glavi in želodcu.

Začeli smo piti rdeče vino, je rekel kapetan naredniku. — In takoj nam je postalo slabo.

Kapetan je imel izbuljene steklene oči in čutil je splošno telesno slabost. Predsnočnim je prihitel kapetanov sluga k naredniku Šavniku in mu javil, da cela kapetanova družina umira. Narednik naj pride takoj na pomoč. Narednik je bil že v postelji. Hitro se je oblekel in odšel v stanovanje kapitana Vlahovića. Stopil je v sobo, kjer se mu je nudil strašen prizor. Kapetanova žena in otroci so ležali po posteljah in na tleh. Omedleli so in se zvižali v silnih bolečinah. Otroci so bili že popolnoma onemogli. Ko jih je narednik dvignil, so padli z pet na tla kakor mrtvi. Kapetan Vlahović je ležal na tleh mrtvaško bled. Izgledal je kakor mrtve. Komaj slišno je rekel naredniku: Brigaj se za hišo za četo ter za vse, kajti mi vsi smo zastrupljeni. Narednik je kapetana položil na posteljo, ter je takoj poklical vojaškega zdravnika dr. Weinbergerja. Ko je zdravnik stopil v sobo, je takoj ugotovil, da gre za zastrupljenje. Kapetan in žena sta bila še toliko pri zavesti, da sta se branila injekcije.

cije in sta venomer komaj slišno ponavljala: V bolnico, v bolnico. Dr. Weinberger je nato aviziral vse zagrebške bolnice ter jih vprašal, če sprejmejo zastrupljeno družino. Povsod so mu na odgovorili, da nimajo prostora. Zato je zdravnik uradil v vojni bolnici posebno sobo za kapetanovo družino. Poklical je rešilno postajo, ki je zastrupljene odpeljala v bolnico.

V vojni bolnici so Vlahovićeve takoj nudili prvo pomoč. Dali so jim injekcije proti strupu, nakar so se vsi počutili bolje. Novinarji so zastrupljeno družino obiskali v bolnici.

— Kako vam je, so vprašali kapetana. — Sedaj je bolje. Po injekciji smo dobro spali. Vsi smo bruhati in to nam je izčistilo želodce.

— Kako se je vse to pripetilo?

— Moj brat Pera, moja žena Leposlavica in moji otroci Aleksander, Mihajlo in Radoja smo bili na božič pri obedu. Po obedu smo pili neko črno vino, ki ga prodajalo v gostilni pod imenom »ružica«. Kupil sem ga v neki zagrebški gostilni. Takoj smo čutili, da ni vse v redu. Začela nas je boleti glava in postalo nam je slabo. Iste občutke je imel tudi sluga, ki je tudi pil.

— Ali je še kdo drugi pil to vino?

— K sreči ne, kajti vse goste sem pogostil z drugim belim vinom.

— Kako ste se pozneje počutili?

— Čutili smo vsi glavobol. Drugi dan je bilo nekoliko bolje in mislili smo, da je že vse dobro. Tretji dan se je pa stanje poslabšalo. Bruhali smo neprestano ter padali na tla. Nismo si mogli pomagati. Zvečer je nastopila kriza. Tedaj so nas odpeljali v bolnico. Imeli smo tudi hude krče v želodcu. Najslabše je bilo otrokom, ki niso pili mnogo vina. Zato je sklepali, da je bila zastrupljena tudi jed.

Brat kapetana Vlahovića Pera je že zdrav in je zapustil bolnico. Policija je takoj uvela preiskavo, da pojasni zagoneten zastrupljenje cele družine. Kapetan je kupil vino v nekem vinotoku v »C« ulici št. 17. Gostilničar je izjavil, da je isto vino prodal še drugim, ki jim ni škodovalo. Povedal je tudi, da je bila steklenica, s katero je prišel kapetan po vino, precej umazana ter je mogče, da je to povzročilo težko zastrupljenje. Policija tudi še ni ugotovila, ali gre za nesrečo ali pa za zločin.

jamo. Jutri popoldne se pojje Krškova senzacionalna opera »Jonny svira« z g. R. Primožcem v naslovni partiji, zvečer ob 8. Schubert / Bertejeva »Pri treh mladenkah«.

Danes 12. januarja in jutri 13. januarja ponavlja Šentjakovski gledališki oder zabavno komedijo »Bunbury«, ki je dosegla pri vseh dosedanjih predstavah presenetljiv uspeh. Cenjeno občinstvo vabimo, da si ogleda to lepo komedijo. Vstopnice za obe predstavi se dobe v predprodaji v trgovini gosp. Karmičnika (Stern) na Starem trgu.

Nedelja v opernem gledališču. Ob 15. uri popoldne se pojje senzacionalna, izredno uspešna Krškova opera »Jonny svira« z g. R. Primožcem v naslovni partiji, zvečer Schubert / Bertejeva »Pri treh mladenkah«, ki je pri prvih dveh vprizoritvah izredno zabavala občinstvo. Začetek te predstave je izjemno ob 20. uri zvečer.

V dramskem gledališču Pavel Golieva božična igra »Berleška legenda«, pri kateri sodeluje skoraj vse moški ansambl in gospe: zaričevi in Gabrijelčeva. Predstava, ki jo režira avtor sam, se vrši za red D.

Zagoneten skok skozi okno

Včeraj ponoči je obvestil vratar zagrebške parnega mlina Jovan Jovanović policijo in rešilno postajo, da je v sosedni hiši na Paromilski cesti št. 3 skočila neka žena iz podstrešnega okna ter obležala na dvorišču parnega mlina.

Rešilni voz je ponesrečenko odpeljal v bolnico, kjer so ugotovili, da gre za 61 letno Elizabeto Kiš. Pri skoku iz okna je dobita težke notranje poškodbe. Našli so jo na dvorišču v mlaki krvi in nezvestno. Bila je oblečena samo v nočno srajco.

Starka je stanovala pri Roziliji Valanti, ki jo je policija takoj zaslišala. Ta je izpovedala, kako se je nesreča pripetila.

— Kiševa in njena kćerka sta prišli k meni, je pripovedovala Valantova, in dala sem jima sobo samo začasno. Heerka mi je takoj drugi dan povedala, da se bo preselila k nekemu obrtniku na Podvožnjaku. Opazila sem takoj, da starka ni popolnoma normalna. Nekoga dne mi je rekla: Pojdite v dvorano, tam je polno pohištva. Sla sem v dvorano, ki je bila prazna. Predvečernjim sem prinesla v stankino sobo neke reči. Tedaj me je nadržala, čez čemu nisim se stvari v sobo, ko se mora itak ubiti. Jaz sem jo šamo gledala in nisem razumela kaj misli.

— Kako se je pripetila nesreča? so vprašali Valantovo.

— Kiševa je šla zgodaj v posteljo. Okoli pol 11. sem slišala, da je odprla vrata svoje sobe. Vstala sem in šla pogledat. Videla sem, kako je starka tekla v nočni srajci iz sobe po hodniku. Ustavila sem jo in jo vprašala, kam gre. Starka se mi je pa iztrgala iz rok, ker je imela v noči na krčala: Sedaj se moram ubiti!

Kiševa je hitro odprla okno na hodniku ter hotela skočiti an dvorišče. Krčala je kar naprej: Danes se moram ubiti! Zaržala sem jo in zaprla okno, ona me je pa odrinila in skočila skozi okno. Krčala sem, na pomoč, toda javil se ni nihče.

Okno je od tak kakih 10 m in pravi ču dež je, da se starka ni ubila, ko je pri letela na dvorišče. Na dvorišču je bila po padcu še vedno pri zavesti in je krčala: Moram se ubiti, nikar me ne ubijte vi!

Proti kaslu
hripavosti, katarju
pomagajo sigurno
Kaiser-jeve
prsne karamele

**V lekarnah, drog.
in kjer so vidni plakati.**

Zdravniki so ugotovili, da je Kiševa mesečnica ter je skočila skozi okno v sanjah. Ker je dobila težke notranje poškodbe, ni upati, da bi okrevala. Razširile so se tudi vesti, da je starko nekdo pahnil skozi okno, kar pa ni res.

Beleznica

Koledar.

Danes: Sobota, 12. januarja 1929; katoličani: Ernest; pravoslavni: 30. decembra, Anisije.

Jutri: Nedelja, 13. decembra 1929, katoličani: Sv. Družina; pravoslavni 31. decembra, Melanija.

Današnje prireditve.

Drama: »Stilmondski župan«.

Opera: »Boris Godunov«.

Kino Matica: »Smej se bajaco«.

Kino Ideal: »Hajdukinja s črne reke«.

Obrtniški ples v Kazini ob 20.

Ples Jadranske Straz v Unionu.

Jakševa razstava v Jakopičevem paviljonu.

Razstava Karle Bulovčeve v Narodnem domu.

Prireditve v nedeljo.

Drama: ob 11: Prireditve rdečega križa; ob 15: »Krojaček-junaček«; ob 20: »Krog s kredo«.

Opera: Ob 15. »Jonny svira«; ob pol 20: »Pri treh mladenkah«.

Kino Matica: »Smej se bajaco«.

Kino Ideal: »Hajdukinja s črne reke«.

Film ZKD: Ob 11: Matiči: »Svetovna vojna«.

Jakševa razstava v Jakopičevem paviljonu.

Razstava Karle Bulovčeve v Narodnem domu.

Mladinske drsalne tekme na drsalniški SK Ilirije.

Dežurne lekarnе.

Danes in jutri: Piccoli, Danajska cesta; Bakarič, Sv. Jakoba trg.

Radioprogram

Danes ob pol 8. zvečer predava mesto obkollega dr. Ozvalda prof. dr. Pavel Brežnik o Franciji in Francozih.

Ponedeljek, 14. januarja.

12.30: Reprodukcijska glasba. — 13: Časovna napoved, borzna poročila, Korško narodne pesmi iz Roža. — 13.30: Stanje vode. — 17: Koncert: Radio-orkester. — 18.30: Čestitka, poudaje g. Novak. — 19: Francosčina, poudaje dr. Leben. — 19.30: Pravilno pojmovanje tuberkuloze, predava dr. France Debevo, spec. za tuberkulozno bolezen v Ljubljani. — 20: Vesel večer tja, Balatova in g. Pythe in Dantilo Korško narodne pesmi iz Roža. — 22: Poročila in časovna napoved.

Torek, 15. januarja.

12.30: Reprodukcijska glasba. — 13: Časovna napoved, borzna poročila, reprodukcijska glasba. — 13.30: Stanje vode. — 17: Koncert: Radio-orkester. — 18.30: Čestitka, poudaje g. Novak. — 19: Nemščina, poudaje ga. dr. Piskernik. — 19.30: Kemije vsakdanjega življenja, predava prof. Pengov. — 20: Drama: Radio-orkester. — 22: Poročila in časovna napoved.

Sreda, 16. januarja.

Reprodukcijska glasba. — 13: Časovna napoved, borza, reprodukcijska glasba. — 13.30: Stanje vode. — 17: Radio-orkester. — 18.30: Pravilno pojmovanje tuberkuloze, predava prof. Leben. — 19: Sprobovaščina, poudaje prof. Mažovec. — 19.30: Pomen antike za razvoj evropske kulture, predava vseuč. prof. dr. Bradač. — 20: Večer ruske glasbe. — 21: Izjava godba Dravske divizije. — 22: Poročila in časovna napoved.

Četrtek, 17. januarja.

12.30: Reprodukcijska glasba. — 13: Časovna napoved, borza, reprodukcijska glasba. — 13.30: Stanje vode. — 17: Radio-orkester. — 18.30: Čestitka, poudaje g. Novak. — 19: Nemščina, poudaje ga. dr. Piskernik. — 19.30: Kemije vsakdanjega življenja, predava prof. Pengov. — 20: Drama: Radio-orkester. — 22: Poročila in časovna napoved.

Petek, 18. januarja.

12.30: Reprodukcijska glasba. — 13: Časovna napoved, borza, reprodukcijska glasba. — 13.30: Stanje vode. — 17: Radio-orkester. — 18.30: Čestitka, poudaje g. Novak. — 19: Nemščina, poudaje ga. dr. Piskernik. — 19.30: Kemije vsakdanjega življenja, predava prof. Pengov. — 20: Drama: Radio-orkester. — 22: Poročila in časovna napoved.

Sobota, 19. januarja.

12.30: Reprodukcijska glasba. — 13: Časovna napoved, borza, reprodukcijska glasba. — 13.30: Stanje vode. — 17: Radio-orkester. — 18.30: Čestitka, poudaje g. Novak. — 19: Nemščina, poudaje ga. dr. Piskernik. — 19.30: Kemije vsakdanjega življenja, predava prof. Pengov. — 20: Drama: Radio-orkester. — 22: Poročila in časovna napoved.

Nedelja, 20. januarja.

9.30: Prenos cerkvenih glasb iz franciskanske cerkve. — 10.30: Elektrika v poljedelstvu, predava ing. Dietrich. — 11: Koncert: Radio-orkester. — 12: Reprodukcijska glasba. — 13.30: Stanje vode. — 17: Čestitka, poudaje g. Novak. — 19: Nemščina, poudaje ga. dr. Piskernik. — 19.30: Kemije vsakdanjega življenja, predava prof. Pengov. — 20: Drama: Radio-orkester. — 22: Poročila in časovna napoved.

Resnica o obligacijskem posojilu ljubljanske občine

Kratka ugotovitev kot odgovor na članek v današnjem „Slovenecu“ – Poročilo paritetne komisije o prodaji obligacij 6-od stotnega posojila ljubljanske občine za zgradbo stanovanjskih hiš

Noben človek ne bo dvomil, da je sestava preiskovalne komisije, ki se je imela baviti z obligacijskim posojilom mestne občine ljubljanske, bila povsem objektivna. Rezultat te preiskave je sedaj znan. Komisija je ugotovila, da je uspeh obligacijskega posojila razmeram na denarnem trgu pri meren. Ugotovila je tudi, da je župan, ki je sicer vodil akcijo, ki se je pa pri tem seveda izključno posluževal magistratnih uradov, referentov in magistratnega aparata — postopal na podlagi sklepov občinskega sveta, sodelovanjem zastopnikov obeh večinskih klubov in z vednostjo istih, dobil zato pooblastilo od strani občinskega sveta, ki je potem tudi naknadno transakcijo posojila za Ljubljano ugoden, je razvidno iz tega, da danes ponujajo ljubljanski občini posojila, ki so za 8—12 točk slabša od doseženega. Zato se ne more samo reči, da je zaključek primeren, marveč je bil za čas, v katerem je bil sklenjen, celo ugoden.

Z ozirom na to je obsejeto, da skuša današnji „Slovenec“ še naprej kovati strankarski kapital iz te zadeve. Trditve, da razen enega člana noben občinski svetovalec SLS ni vedel, kako se je transakcija izvršila, je navedenost neretna. V seji finančnega odseka dne 13. septembra 1928, kateri je prisostvovalo poleg treh članov na prednega kluba še četvorica članov kluba SLS (gg. dr. Jerič, Jarc, Orehek, Pirc), je bilo prečitano poročilo županova in pa mestnega knjigovodstva, iz katerega je bilo jasno razvidno, kako se je izvršila cela transakcija, ne samo med mestno občino in Cestno železnico, ampak tudi v okviru Cestne železnice. Naveden je bil tudi natanko uspeh in doseženi rezultat. Finančni odsek je kljub temu soglasno odobril celotno transakcijo in odobritev predlagal tudi občinskemu svetu, ki jo je tudi odobril soglasno brez debate, notabene tudi z glasovi opozicije!

Tudi v upravnem svetu Cestne železnice, ki je samostojna delniška družba in katere sklepi ne spadajo pred občinski svet, je klub SLS odlično zastopan. Ima v njem ravno tako tri člane upravnega odbora, kakor na predni klub, ki ima sicer predsednika župana, ki pa zato ne glasuje. Razen tega prisostvujejo sejam upravnega sveta še dva odlična mestna uradnika, ki če že nista nevturalna, vsaj nista pristaša naprednega kluba. Vsi sklepi so bili tudi tu sprejeti soglasno!

Sicer pa je izmikanje, da klub SLS ni nič vedel, nedostojno. Celotno stvar je bila predmet nešteti razpravam v odsekih na klubovnih sejah, celo na seji obeh klubov skupaj. Vrabci so čivkali po strelah o uspehu in načinu izvedbe obligacijskega posojila, vsem finančnim krogom je bila transakcija znana in skoro vsa javnost je bila poučena. Samo klub SLS naenkrat ni ničesar vedel, oziroma da ne bomo delali krivice nikomur, njegov sedanjí načelnik?! Ali je to delo v interesu občine?

Neretnica je tudi, da ima mestna občina sedaj namesto 18 milijonov v blagajni 9 milijonov v zraku. Konstatiramo, da je danes naloženih v Ljubljani na račun obligacijskega posojila vseh 13.500.000 Din in konstatiramo tudi, da si tvrdka Siemens ni pridržala 4 milijonov Din na račun bodočih dobav, marveč jih je na zahtevo poslala v Ljubljano. To pa je zares polnovreden denar in ne papir, ki se je sicer glasilo na 18.000.000 Din, a ki je bil le toliko vreden, kolikor je stal papir!

Mislimo, da je vsaj v gospodarskih vprašanjih potreba precej več resnosti. Ni treba, da začne politična demagogija prav povsod zastavljati vzvode in zastrupljati javno mnenje!

Včeraj smo objavili zaključke, do katerih je prišla paritetna komisija, sestavljena na zahtevo kluba SLS v ljubljanskem občinskem svetu, v svoji preiskavi spisov o prodaji obligacij 6% mestnega obligacijskega posojila. Današnji „Slovenec“ pravi k temu: »Iz „Slov. Naroda“ ni razbrati, kaj je ta komisija dejansko ugotovila, nasprotno ima bralec vtis, da se hoče vsa objektivna in resnična slika o tem poslu v mestni upravi pred ljubljansko javnostjo zamolčati.« Mi smo že včeraj napovedali, da se k zanimivemu in izčrpnemu elaboratu imenovanemu komisije še povrnemo. Da pa ne bo »Slovenec« mogel trdit, da hoče kdo kaj zamolčati, in da ne bo mogoče nobeno zlobno zavijanje, bomo objavili poročilo komisije v celoti, kakor ga je sestavila. Mislimo, da »Slovenec« ne bo moglo zanikati objektivne in resnične slike, ki jo podaja paritetna komisija, sestavljena na zahtevo kluba SLS v ljubljanskem občinskem svetu in v katero je imenovan sam dva odlična zastopnika svoje stranke. Nam je na tem, da se stvar tudi za ljubljansko javnost popolnoma razjasni, pri čemer nas seveda prav malo briga mnenje »nekega ljubljanskega gospoda iz visoke ljubljanske družbe«, ki ga navaja glasilo SLS. Z ozirom na to se ne borimo. Objavili bomo najprej poročilo komisije, bavili pa se bomo tudi še z nekaterimi izjavami »Slo-

vence«, ki imajo povsem drug namen, kakor pa skrb za dobro upravo v ljubljanski občinski upravi in podati objektivno sliko zadeve. Elaborat paritetne komisije se glasi:

Poročilo paritetne komisije

o 6% obligacijskem posojilu mestne občine ljubljanske iz leta 1927, za zgradbo stanovanjskih hiš in o 6% gradbenem in investicijskem posojilu mestne občine ljubljanske iz leta 1928.

Komisija se je sestala na povabilo g. župana dr. Puca dne 17. decembra 1928 ob 5. uri popoldne v županovi sobi in tam prevzela omot spisov, ki zadevala prodajo 6% obligacijskega posojila iz leta 1927, in iz leta 1928.

Komisija je na svoji seji pri pregledu spisov v omotu ugotovila, da niso predloženi vsi spisi in da predloženi spisi niso urejeni. Zato je komisija zaprosila predložitev vseh onih spisov, ki so manjkali, pa bili citirani v že predloženih spisih.

S pribavljanjem, ureditvijo in pregledovanjem vseh teh spisov se je komisija bavila v sledečih sedmih sejah: dne 17., 18., 19., 20., 21., 27. in 28. decembra.

Pri tem poslu je omejila osebno zaslišanje samo na one točke, ki niso bile v predloženih spisih dosti jasno podane.

Iz predloženih spisov komisija sklepa, da je mestna občina ljubljanska obravnavala obe obligacijski posojili iz leta 1927, in iz leta 1928, na sledeči način:

Mestna občina ljubljanska je sklenila s sklepom vladnega komisarja z dne 24. decembra 1926, št. 33.913, da najame 30 milijonov dinarjev 6% obligacijskega posojila za zgradbo stanovanjskih hiš. (Prepis razglasa magistrata št. 33.913 od 24. decembra 1926). Ministrstvo za finance je dovolilo najetje posojila z odlokom od 14. junija 1927, D. R. br. 76.829. Sklep mestne občine ljubljanske je bil razglašen na občinski deski od 24. decembra 1926 do 17. januarja 1927. Iz spisov ni razvidno, da bi bil vložen kak priziv.

Da izvrši ta sklep, je mestna občina v septembru 1927 naročila 30.000 obligacij (specifikacija Jugoslovanske tiskarne od 12. novembra 1927 o natisu obligacij) in sicer:

15.000 kom. po Din	200 Din	3.000.000
9.270 kom. po Din	500 Din	4.660.000
4.140 kom. po Din	1000 Din	4.140.000
600 kom. po Din	5000 Din	3.000.000
300 kom. po Din	10.000 Din	3.000.000
240 kom. po Din	50.000 Din	12.000.000

30.000 komadov za Din 30.000.000
Stroški za izdajo teh obligacij so znašali Din 150.999.—. Obligacije so bile numerirane od št. 1 do št. 30.000, datirane z dnem 15. septembra 1927.

Besedilo 6% obligacij za zgradbo stanovanjskih hiš iz leta 1927, se glasi:

»Posojilo mestne občine ljubljanske iz leta 1927, na obligacije v nominalni vrednosti 30 milijonov dinarjev — 6% obligacija za Din ... se plača najkasneje v 15 letih in se glasi na donosilca. — Ta obligacija je sestavni del posojila v nominalni vrednosti 30 milijonov dinarjev, ki ga je najela mestna občina ljubljanska po občinskem sklepu z dne 24. decembra 1926, mag. št. 33.913, in z dovoljenjem g. ministra za finance z dne 14. junija 1927, D. R. broj 76.829.

To posojilo je po navedenem rešenju g. ministra za finance odobreno za zgradbo stanovanjskih hiš v Ljubljani.

Obligacije tega posojila so izdane v komadnih po nominalne 50.000, 10.000, 5.000, 1000, 500 in 200 Din ter se obrestujejo po 6%. Obresti so plačljive polletno in dekursno dne 15. marca in 15. septembra. Glavnica posojila se plača najkasneje v 15 letih s polletnimi obroki po odobrenem amortizacijskem načrtu. Odplačevanje posojila prične 15. marca 1929. Vrši se z javnim žrebom obligacij pod oblastnim nadzorom. Izžrebane obligacije so plačljive po šestih mesecih pri mestni blagajni ljubljanski.

Mestna občina ljubljanska ima pravico, da s 15. marcem 1934 zniža obrestno mero tega posojila, toda le v toliko, da obrestna mera ni nižja nego za 1% povišana uradno objavljena obrestna mera za vloze Mestne hranilnice ljubljanske S 15. marcem 1934 ima mestna občina ljubljanska tudi pravico, da odpove s šestmesečnim rokom vse ali pa samo del še neizžrebanih obligacij.

Mestna občina ljubljanska mora objaviti številke izžrebanih obligacij po enkrat, znižanje obrestne mere in celotno ali delno odpoved obligacij pa po trikrat v »Službenih novinah kraljevine SHS« ter v uradnem listu ljubljanske oblasti. Šestmesečni rok za celotno ali delno odpoved dotle še neizžrebanih obligacij prične z dnem tretje objave v »Službenih novinah kraljevine SHS«.

Izžrebane obligacije se po nominalni vrednosti izplačajo donosilcu, ki jih mora vrniti z vsemi do plačilnega roka še nedospeli kuponi. Vrednost še nedospelih ter neizžrebanih kuponov se odšteje od glavnice, ker preneha s plačilnim rokom obrestovanje izžrebanih obligacij. Obresti se plačujejo donosilcu pri mestni blagajni ljubljanski na izročene dospеле kupone brez odbitka davka, takse ali drugih stroškov. Nevnovčeni kuponi zastarajo po treh le-

tihi, nevnovčene obligacije pa po 30 letih, računano od dneva dospelosti.

Obligacije in kuponi tega posojila so a rešenjem g. ministra za finance z dne 14. junija 1927, D. R. br. 76.829, oproščeni davkov in taks.

Gospod minister za trgovino in industrijo je z rešenjem z dne 21. junija 1927, Br. VI. No. 3290, priznal obligacijam tega posojila pupilarno varnost, vsled česar se jih more rabiti za nalozbo ustanovnih glavnice, glavnice pod javnim nadzorstvom stoječih zavodov, depozitov ter premoženja mladolletnih in varovancev — V Ljubljani dne 15. septembra 1927. — Za mestno blagajno ljubljansko. Ivan Volc, l. r. — Za mestno občino ljubljansko: Vladni komisar Anton Mencinger, l. r.

Iz uradnega poročila mestnega knjigovodstva od 16. februarja 1928 je razvidno, da za to posojilo ni bilo v splošnem tekom leta 1927 posebnega zanimanja in da je podpisovanje v začetku leta 1928, popolnoma ponehalo. Tako je bilo n. pr. do 15. februarja 1928 prodanih obligacij komaj za Din 11.163.800 in še tega podpisovanja so se udeleževali skoraj izključno le ljubljanski občinski zavodi in fond. Število zasebnih podpisovalcev je bilo malenkostno in vsote, podpisane od posameznikov, so le redko presegle par tisoč dinarjev. Kar je bilo zasebnikov, ki so podpisali večje vsote, so bili to skoro izključno dobavitelji in podjetniki, ki so imeli posle z mestno občino (Uradno poročilo mestnega knjigovodstva z dne 16. februarja 1928).

Finančni odsek je o tem položaju podpisovanja posojila razpravljal v svoji seji 3. marca 1928 in sklenil predlagati občinskemu svetu:

1.) Mestna občina pospeši prodajo 6% zadolžnic obligacijskega posojila. S prodajo bodi poverjen sindikat denarnih zavodov.
2.) Neprodane 6% zadolžnice obligacijskega posojila lombardirajo občina pod dogledljivo najugodnejšimi pogoji pri denarnih zavodih.

3.) Najame se posojilo 15 milijonov dinarjev za kritje obvez, ki izhajajo iz gradbene akcije obligacijskega posojila.

4.) Subskripcija 6% zadolžnic obligacijskega posojila se zaključi 15. avgusta 1928.

5.) Župan se pooblašča, da prične neobvezna pogajanja za najetje večjega inozemskega posojila.

Občinski svet je ta predlog finančnega odseka soglasno odobril v svoji seji dne 6. marca 1928 pod št. 6706, 9272. Le prva točka je bila sprejeta s 44 glasovi proti 4. Sklep je bil razglašen na uradni deski od 12. marca 1928 do 26. marca 1928.

Iz uradnega poročila mestnega knjigovodstva od 24. maja 1928, št. 18.724, je razvidno, da se je subskripcija obligacij tudi po marcu 1928 vršila zelo počasi. Uradno poročilo pravi takoj v začetku:

»Dočim je bilo 6% obligacij mestne občine ljubljanske obnovčeno do 31. marca t. l. za Din 11.603.300, se jih je od tega dne dalje do danes vnovčilo le še za Din 138.900 in tudi le - te na ta način, da so se oddale stavbnim tverdkam po dogovoru mesto gotovine. Zato predlaga mestno knjigovodstvo, naj se kurz obligacij zniža od Din 100 na 85, oziroma Din 80, in prosí mestno občino naj občinski svet naredi temu primerno sklepe.

To uradno poročilo se je obravnavalo v seji finančnega odseka od 31. maja 1928. Zapisnik o tej seji in kakega sklepa finančnega odseka v predloženih sklepih ni, pač pa se da sklepati o tem iz dopisa mestne občine ljubljanske na Zvezo denarnih zavodov od 1. junija 1928, v katerem se Zveza denarnih zavodov naproša za mnenje ali more mestna občina pri kurzu 92, odnosno 85 računati na ugoden uspeh.

Odgovora Zveze denarnih zavodov na ta dopis med predloženimi spisi ni.

II.

Jugoslovanska Siemens d. d., tehnična pisarna ljubljana, je dne 4. julija 1928 stavila mestni občini ljubljanski konkretni načrt, kako naj občina izrabí neprodani del 6% obligacijskega posojila za zgradbo stanovanjskih hiš iz leta 1927. Ta načrt predlaga v bistvu sledečo kombinacijo: Mestna občina naj prodá obligacije po 90% Splošni maloželezniški družbi d. d. v Ljubljani, ta naj jih pa kar najugodnejše prodá naprej v inozemstvo. Mestna občina naj potrditvenost prodanih obligacij posodi Splošni maloželezniški družbi d. d. v Ljubljani v svrhu razširitve železniškega mreže na 30 let po 6%. Ker bi pa Splošna maloželezniška družba te obligacije prodala naprej v inozemstvo, naj se tekst obligacij prilagodi inozemskemu denarnemu trgu.

Istočasno je Jugoslovanska Siemens d. d. z dopisom od 4. junija 1928 stavila Splošni maloželezniški družbi predlog, kako naj bi se ta transakcija s prodajo obligacij 6% posojila za zgradbo stanovanjskih hiš iz leta 1927 izvedla. Dostavila še, da bi za te obligacije položila neka dunajska banka do 15. septembra 1928 pri Avstro - Siemens Schuckert Din 13.500.000. S tem kapitalom bi se zgradile nove proge cestne železnice v soglasju z mestno občino.

Prvi dopis Jugoslovanske Siemens d. d. na mestno občino ljubljansko od 4. junija 1928, podpisan po g. dr. Prokschu (dopis Jugoslovanske Siemens d. d. na mestno občino ljubljansko od 4. junija 1928) se skljuje takoj v začetku na dopis mestne ob-

čine ljubljanske od 23. februarja, ki ga v predloženih aktih ni.

Finančni odsek se je bavil s ponudbo Jugoslovanske Siemens d. d. na naslov mestne občine v svoji seji 3. julija 1928 in sklenil predlagati občinskemu svetu: »Da se preostale 6% občinske obligacije čim preje in čim najugodnejše za mestno občino vnovčijo ter s tem pospeši najetje velikega inozemskega posojila, predlaga občinski odsek:

Gospod župan se pooblašča, da prodá preostale 6% občinske obligacije soprazumno s finančnim odsekom čim najugodnejše kot naložbene papirje, bodisi v tu- ali inozemstvu. V ta namen je izposlovati odobrenje nadzorne oblasti in besedilo obligacij prilagoditi inozemskemu denarnemu trgu. — V Ljubljani, dne 5. julija 1928.«

Ta predlog finančnega odseka je utemeljeval predsednik finančnega odseka v seji občinskega sveta dne 5. junija 1928 s poročilom, da je Zveza denarnih zavodov v Ljubljani pripravljena posredovati pri prodaji obligacij, da pa so ponudbe iz inozemstva dokaj ugodnejše.

Občinski svet je v svoji seji od 5. junija 1928 soglasno sprejel predlog finančnega odseka kot gori navedeno.

Ta sklep občinskega sveta je bil razglašen na uradni deski od 13. junija do 27. junija 1928. (Nadaljevanje sledi.)

Umetno zlato odkrito?

Slovaški listi poročajo, da je livar v Trenčnu Jozef Dankovič odkril način izdelovanja umetnega zlata, ki doseže 8 do 10 karatov. Neki bratislavski novinar je hotel Dankoviča posetiti, pa ga ni našel doma. Domači so ga poslali k vpojojenemu nadporočniku Ševčiku, češ, da je on odkril način izdelovanja umetnega zlata. Novinar se je zglašil pri njem in Ševčik mu je pripovedoval, da se je s problemom izdelovanja umetnega zlata pečal že med vojno na bojišču. Z Dankovičem se je seznanil pred letom dni. Prišel je k njemu in mu povedal, da se mu je posrečilo kemičnim potom izdelovati zlato. Začela sta skupaj delati in lani v juniju se jima je posrečilo s pomočjo raznih kislin izdelati kos kovine, ki ima vse lastnosti zlata. Zdaj imata že 40 dkg umetnega zlata.

Z izumom sta odpotovala v Prago, da bi ga patentirala, toda ponudili so jima tako smešno ceno, da sta sklenila patentirati svoj izum na Dunaju ali v Budimpešti. Kako se umetno zlato izdeluje, Ševčik seveda noče povedati. Izjavil je samo, da bi stal kilogram umetnega zlata 75 Kč. Zdi se mu pa, da bi na nekatere kisline umetno zlato reagiralo in da bi se torej v zobotehniko ne dalo rabiti.

Zanimivo planinsko predavanje

Snoči so imeli naši planinci in prijatelji naravnih krasot priliko slišati planinsko predavanje, kakršnega v Ljubljani še ni bilo. Ni čuda, da je bila umionska dvorana polna. SPD gre vse priznanje, da je pridobilo slavnega angleškega alpinista kapitana Pincha za predavanje o angleški ekspediciji na najvišjo goro sveta Mount Everest. Mi smo vajeni planinskih predavanj, ki so vsaj za dirže občinstvo suhoparna, če že ne dolgočasna. Pri dosedanjih planinskih predavanjih v Ljubljani je vladalo vedno največje zanimanje za skioptične slike, kajti noben predavatelj še ni znal govoriti o planinah tako, da bi ga z zanimanjem poslušali tudi ljudje, ki se drže načela, da je treba gledati planine od spodaj, gostine pa od znotraj. Kapitan Pinch kot član angleške ekspedicije in vodja junaške skupine, ki je prva skušala doseči vrh najvišje gore na svetu, je pa predavatelj, kakršnih pr nas nimamo.

Kapitana Pincha je predstavil občinstvu predsednik SPD dr. Tomlinšek.

Uvodoma je predavatelj opisal več izredno zanimivih tur na razne evropske gorske velikane, med drugimi na Mount Blanc, Matterhorn in Monte Pincio na Korziki. Med popisovanjem težkih plezalnih tur in gorskih velikanov je delal s pristnim angleškim humorjem razne dovipe in občinstvo se je od srca smejala. Končno je prešel na predavanje o Himalaji in pripovedoval je mnogo zanimivega iz življenja Tibetancev. Podrobno je opisal naporno pot od vzhodja Mount Everesta proti vrhu, kamor še ni stopila človeška noga. Angleška ekspedicija odnosno skupina drznih plezalec pod predavateljevim vodstvom je dosegla z nepopisnimi napori višino 8300 m, toda tu je spoznala, da je vrh Mount Everesta nedosegljiv in morala se je vrniti. Toda Angleži so živili in dajši so se začeli zbirati nad Himalajo črni oblaki kot znak strahovitega neurja, sta čez nekaj dni dva črna ekspedicije ponovno naskočila gorskega orjaka in zadnjič so ju opazili v višini nad 8500 m. Potem so megle zakrle vrhove Mount Everesta in močnejši gorski velikan je sprejel v svoje naročje dva drzna plezalka, o katerih nihče ne ve, kakšna usoda ju je doletela. Kapitan Pinch meni, da sta dosegla vrh Mount Everesta, da sta pa na povratku do skrajnosti izmučena zaspala in zmrznila. Kdor zaspí v objemu Mount Everesta, se nikoli več ne zbudi.

Predavanje je spremljalo nad 100 krasnih skioptičnih slik, kakršnih pri nas še nismo videli. Predavatelj sam je izvrsten fotograf in njegovi naravni posnetki očarajo človeka, ki še nikoli ni bil na planinah. Svoje izredno zanimivo predavanje je zaključil z epizodo po naporni turi v Švicí, kjer je splezal s svojim bratom na najbolj strme gorske grebene. Ko sta se z bratom vrnila v hotel, je stopila k njima lepa Američanka in ju vprašala, če sta turista. Iz hotela je bil kraven razgled na strme gorske grebene in predavateljev brat je Američanki po vrsti odgovarjal na vprašanja, če sta bila na vseh gorskih velikanih, ki so

ZA VOLNO

se videli iz hotela. Ko ji je odgovoril, da sta bila tudi vrh gorskega stožca, podobnega ogromnemu zvoniku, je Američanka izjavila, da je že večkrat slišala, da Angleži lažejo in da je zdaj o tem trdno prepričana.

Danes zvečer vsi

v KAZINO na

III. obrtniški ples

Maske dobrodošle

Začetek ob 8. u i

Ljubljanski vodovod

Rapidno napredovanje mesta in potrebe bližnjih občin po dobri pitni vodi so mestno občino prisilile, da je zadnja leta znatno razširila pred vojno samo na mesto in periferijo omejeno vodovodno omrežje. Nujna posledica tega je bila večji konzum vode in s tem v zvezi znatnejša preureditev vodovodnih naprav v Klečah. Lani se je vodila, kakor znano, živahna polemika med strokovnjaki glede novih naprav v Klečah. V tem članku se nečemo spuščati v opisovanje in kritiko teh naprav, pač pa podajamo javnosti nekatere zanimive podatke o vodovodnih instalacijah in uporabi vode v l. 1928.

Mestna občina je položila lani tako v mestu, kakor v občinah Zgornja Šiška, Moste, Vič z Rožno dolino in na Barju 9.797 m novih glavnih cevi po ulicah in cestah. Zelo se je polaganje cevi pomnožilo v mestu samem (3.121 m), kakor tudi v nekaterih okoljskih občinah. L. 1927, je občina pričela napeljevati vodovod tudi na Barje, kjer je bila velika potreba po zdravi pitni vodi. Tu so po glavni cesti položili 2782 m litoželezne 80 mm široke cevi. Mestni vodovod dobavlja vodo tudi škofvemu zavodu v St. Vidu nad Ljubljano, kamor vodi 2700 m dolga cev. Tudi občina Ježica, ki po vojni zelo narašča in je tam stavbno gibanje prav živahno, je preprežena z vodovodnimi napeljavami ter je bilo tam koncem leta 9580 m cevi.

Lani je bilo v celotnem omrežju z vodovodom na novo preskrbljenih 352 hiš, od teh samo v mestu 158. Celokupno je bilo koncem leta priklopljenih omrežju 3490 hiš v mestu in izven njega. Na Ježici ima vodovod 229 hiš, v Mostah 349, na Viču 70 in v Zgornji Šiški 31 hiš. Ostalo odpade na mestni pomeirj.

DOLŽINA VODOVODNIH CEVI.
Zanimivi so podatki glede dolžine glavnih vodovodnih cevi. Ta je znašala koncem leta 107.160 m ali 107 km, to je približno daljavo od Ljubljane do Trsta. Dve glavni cevi sta napeljavali od vodarne v Klečah do rezervoarja v Tivoliskem gozdu, ena je dolga 5.330 m, druga 5.030 m. Prva je široka 400 mm, druga pa 325 mm. Dolžina omrežja v mestnem pomeirju znaša 67.760. V Mostah 11.620 m. Treba pa je pripomniti, da je mestni vodovod napeljav celotno do umobolnice na Studencu. Po cestah in ulicah se polagajo 80 mm široke litoželezne cevi, a po hišah 25—30 mm pocinkane železne cevi.

KOLIKO SMO PORABILI VODE?
Vsakega Ljubljana pač zanima statustika porabe vode. Ta statistika je na podlagi posebnih vodomeroz zelo točna. Naravno, da se v vročih poletnih dnevih porabi mnogo več vode kot pozimi. Vpoštevati je treba namreč, da mestna občina porabi za škropljenje ulic poleti ogromne množine vode, tako da bi »gale mislele kamne tri«, kakor poje narodna pesem. Celotna poraba vode pa bi napravila pravo povodeno, ako bi vso maso naenkrat zlili na mesto. Lani je Ljubljana z okolico porabila 43.927.000 hl vode, povprečna dnevna poraba je znašala 120.000 hl. Če bi se vsa ta voda spremenila v ino! je nekdo pripomnil, ko je včeraj že v »Slovenskem Narodu« bral kratke podatke o porabi vode. Ako računamo, da obsega celokupno vodov. omrežje 68.000 prebivalcev, odpade dnevno na osebo 177 l vode. Največja dnevna poraba v letu 1928 je bila zabeležena 16. julija, in sicer se je ta dan porabilo 167.030 hl vode. Nasprotno se je v letu 1927 porabilo 17. julija največ vode, in sicer 141.200 hl. Porast konzuma je treba pripisovati razširjenju vodovoda in vročini, ki je vladala lani. Dne 9. decembra lani se je porabilo najmanj vode in sicer 95.050 hl, dočim se je leta 1927 porabilo najmanj vode 27. februarja in sicer 84.910 hl.

Dnevne vesti.

Vas citatelj »Slov. Naroda« v Novem mestu

obveščamo, da se bo od ponedeljka, 14. t. m., dalje dobil »Slov. Narod« še istega dne, ob 18.30 zvečer napredaj v trgovini g. Josipa Kosa in v kolodvorski trafiki.

Naročniki naj dvignejo list najkasneje do pol osmih zvečer v trgovini g. Josipa Kosa.

Nove naročnike sprejema uprava »Slov. Naroda«, Ljubljana, Knafljeva ulica 5. Mesečna naročnina znaša samo 12 Din. — Uprava »Slovenskega Naroda«.

Nasli denarji zavodi in novo stanje v državi. Društvo bančnih zavodov v Sloveniji je poslalo Nj. Vel. kralju sledečo brzojavko: Društvo bančnih zavodov v Sloveniji kot reprezentant bančnega denarstva v globlji udanosti do Vašega Veličanstva in kraljevskega doma ter ljubezni do skupne države iskreno pozdravlja v državniški modrosti zasnovane in utemeljene ukrepe Vašega Veličanstva, ki so nam najprijetljivejši jamstvo za tako iskreno zaželeno konsolidacijo in preokviranje skupne domovine. Trdno prepričani, da bomo pod Vašega Veličanstva modrim vodstvom la cilji dosegli, ključno: Bog živi Vaše Veličanstvo. Bog živi naš kraljevski dom. — Finančnemu ministru je poslalo društvo brzojavko, glasečo se: Dovolite, gospod ministar, da Vas na odgovornem mestu, na katero ste bili pozvani v najlepših časih naše skupne domovine, iskreno pozdravimo, prepričani, da se hitri koraki blizu tako zaželenemu cilju končne ureditve našega političnega in gospodarskega življenja. Blagovoli, gospod ministar sprejeti pri tej priliki izraz našega najodličnejšega spoštovanja.

— Premestitve v davčni službi. Premestitvi so finančni pripravnik: Vinko Tancar iz Dolence Lendave v Novsko. Mirko Berlot iz Murske Sobotice v Krizevce. Josip Golija iz Celja v Gjurjevac. Davčna asistenta Ivan Bohar iz Ptuj in Kutina in Rudolf Dekleva iz Cerklje v Krizevce; davčni oficijal Ivan Madrovič iz Kočevja je imenovan za vršilca dolžnosti šefa davčne uprave na Rabu.

— Iz državne službe. Vpokojeni so ravnatelj nižje kmetijske šole v Mariboru A. Zmave, ravn. kmetijske ogledne in kontrolne stanice v Mariboru Henrik Mohorič, ravnatelj specialne kmetijske šole v St. Jurju pri Celju Valentin Petkovšek, upravnik specialne šole za kmetijstvo in živinorej v Rakičanah Anton Segar, upravnik državne tržne dresnice v Vukotinu Jakob Znidarič, kmetijski referent pljuškega sreza Josip Zupanc in kmetijski referent smarsko-roguškega sreza Frane Stamberger.

— Poroka. V sredo se je poročil v Ljubljani uradnik Jadranske-podunavske banke g. Slavko Srdić z gđ. Vero Paličevic. Oba sta iz uglednih rodbin. Mladima zakonema želimo obilo sreče!

— Izseljevanje v Južno Ameriko. V Etertek se je odpeljal s parnikom »Marta Washington« iz Splita v Južno Ameriko 107 naših izseljencev. Izseljeni so večinoma z dalmatinskih otokov in iz dalmatinskega Primorja.

— Udeležba avtomobilskih industrije na letošnjem velesejnu. Mednarodni urad konstrukterjev avtomobilov (Bureau Permanent d'Automobiles) s sedežem v Parizu je obljubil na svoji seji dne 7. januarja t. l., da dovoljuje in priporoča vsem včlanjenim avtomobilskim tvornicam udeležbo kot razstavljalce na letošnjem mednarodnem vzornem velesejnu v Ljubljani, ki se vrši od 30. maja do 9. junija. Uprava velesejna prireditel kot lanko tako tudi letos specialno avtomobilsko razstavo v okvirju tega svojega velesejnu.

— Pozor ribičem. Ker se za leto 1929. iz tehničnih ozirih še niso mogli izdati ribarske knjižice, obdrža veljavno ribarski list iz ribarske knjižice iz l. 1928. Najdalje do 15. februarja 1929 proti potrdilu županstva odnosno oblastnega odbora; da je njih lastnik položil pri županstvu obline svojega bivališča ali pri oblastnem odboru po čl. 59 uredbe o ribarstvu predpisano tako za nje. To potrdilo vpiše županstvo odnosno oblastni odbor na ta izkazila; prav tako morajo biti v njih vpisana dovoljenja za lov v tujih vodah v l. 1929. — Kdor se nima ribarske knjižice, mu izda županstvo ali oblastni odbor posebno potrdilo o plačani taksi. — Ljubljanski oblastni odbor.

— Vsem posestnikom visokofrekvenčnih in radio - aparatov. Od mnogih naročnikov smo prejeli pritožbe o motnjah pri sprejemu, ki jih povzročajo bodisi preveč navdušen radio - amaterji, bodisi posestniki visokofrekvenčnih aparatov. Prve kot druge prosimo, da se pri manipuliranju s svojimi aparati ozirajo tudi na svoje sosedine in ne le na svoj dobrobit. Radio - amaterji naj na svojih aparatih ne menjavajo po nepotrebnem raznih postaj, ker se življenje in življenje, ki nastane vsled reakcije, prenaša preko atenu tudi na druge aparate in moti na njih dober sprejem. Posestniki visokofrekvenčnih aparatov pa naj preložijo svoje masiranje na tak čas, da ne bodo motili večernega programa radio-postaj. Upamo, da bo to zaleglo in da nam ne bo treba navajati imenoma poudimih slučajev. — Radio - Ljubljana.

— Kožnega sejma Sv. Neže dne 21. t. m., ki se vrši v prostorih ljubljanskega velesejma, se udeležijo mnogo kupcev. Prijavilo se tu tudi inozemske tiskarice. »Divja koža« ima zbranega že mnogo dragocenega blaga, ki ga bo vrgla na to dražbo. Vendar, čim več bo kož tem ugodnejše cene bodo dosežene. Zato se kože se sprejemajo do 20. t. m. opoldne.

— Vreme. Vremenska napoved pravi, da bo zelo mrzlo, deloma jasno in suho vreme.

me. Včeraj je bilo lepo v Beogradu, Skoplju in Splitu, drugod pa megleno in oblačno. Mrzlo je vsak dan hujši. Tudi v Dalmaciji je temperatura padla. Maksimalna temperatura je znašala včeraj v Splitu 7, v Skoplju -0,3, v Beogradu -4, v Mariboru in Zagrebu -8, v Ljubljani -8,7. Danes jutraj je kazal barometer v Ljubljani 778 mm, temperatura je znašala -21 stopinj. Vse kaže, da bomo imeli nekaj časa hud mrz.

— Zadruga rokodelskih in sorodnih obrtov v Kranju priredi prikojevalne tečaje za šivilje, krojače in čevljarje. Za krojaškega se je treba takoj prijaviti, za ostala dva pa do 14. dni. Vajeniška skušnja se vrši dne 17. t. m., redni občni zbor pa 27. t. m.

— Miloradović izpuščen iz zaporu. Včeraj je sodišče izpuščeno iz zaporu zagrebškega omladinca Mito Miloradovića, ki je bil aretiran z natakarnjem Ožaničem in osumljen, da je slednjega skrival v svojem stanovanju po atentatu na detektiva Granerja. Ker mu niso dokazali ničesar, je bil po tednevem preiskovalnem zaporu izpuščen Ožanič in pa sodišče obdržalo v zaporu in pride pred sodnike ter se bo moral zagovarjati zaradi poizkusa zavratnega umora. Obtožen je bil na podlagi indicij.

— Smrt v policijskem zaporu. Preteklo noč je zagrebška policija pripeljala v zapore na Petrinjski ulici nekoga pijanega moškega Bil je tako pijan, da ga niso mogli zaslišati. Zato so položili neznanca na klopa hodnika da bi se prešpal. Naslednje jutro je sluga opazil, da možakar težko diha. Poklicali so zdravnika, preden je pa ta prišel, je bil neznanec že mrtev. Z daktiloskopskimi odtisi so ugotovili, da je umrl Ignac Perak let 1882 v Ladirovcih rojeni delavec. Zadel ga je kap.

— Raje v zapor neko k prisegli. Pred okrožnim sodiščem v Sarajevu se je t. d. vršila razprava proti dvema delavcem, ki sta bila obtožena slemarice. Kot prič je bil zaslišan delavec Miloš Bričanin. Ko ga je sodnik pozval, naj prisече, je Bričanin odgovoril: Oprostite, glavni sodnik, toda jaz ne morem prisesti. Moraš me odgovoriti sodnik. To zahteva zakon. Prisegel boš na vse to, kar je resnica. Vem, toda prisega ne bom! Sodnik je pričo opozoril da bo kaznovan z globo 500 Din in z zaporom. Če ne prisече. Dobro, je odgovoril delavec, nikoli nisem prisegel in tudi sedaj ne bom. Raje grem v zapor. Sodnik je obsojil Bričanina na 14 dni zaporu. Bričanin je brez protestov odšel s stražnikom v zapor. Razprava je bila nato prekinjena.

— Sarajevo je pokadilo za 47 milijonov tobaka. Poleg kruha porabi v Bosni in Hercegovini največ tobaka. Tu vse kadi, staro in mlado, bogato in siromašno, »daba« istotako rada kako »čiča«. Sarajevani so namreč v preteklem letu pokadili za 47 milijonov 183 tisoč in 264 dinarjev tobaka. S temi denarji bi se lahko vzdrževala dve leti sarajevska občina. V Sarajevu je 295 trafik, v katerih se letno prodaja 94 milijonov 620 tisoč raznih cigaret in okoli 122 000 kilogramov tobaka.

— Volkovi napadli dalmatinsko vas. Te dni so volkovi napadli dalmatinsko vas Dubravo. Napravili so mnogo škode, ker so raztrgali kmetov več ovac in goveje živine.

— Pri žoltnih in jetrnih boleznih žolčnih kamnu. Zlatenici uredi naravna grenčica »Franz-Josef« popolno prebavo. Izkusne na klinikah nas uče, da je posebno uspešna kura grenčice »Franz-Josef« ako jo spijes zmešano s toplo vodo jutraj na teš želodec. Dobi se v vseh lekarnah drogerijah in specialnih trgovinah.

DARUJE PODP. DRUŠTVU SLEPIH V LJUBLJANI, WOLFOVA UL. 12.

Originalno lečenje alkoholizma

Pred časom je nekatera francoska firma uredila v Zagrebu podružnico in po vsej državi začela voditi živo protialkoholno agitacijo. Firma razpečuje sredstva »Aroco«, ki sestavljena na znanstvenih temeljih, omogoča odvajanje alkoholikov na skrivaj, tako, da ti o tem nič ne slutijo. Dve vrsti različnih preparatov (praški in tablete) se skrivaj primešajo jedi ali pijanci alkoholika, ki tega ne more opaziti, ker je brez duha in okusa. Takdo dobi »bolnik« zdravilo proti svoji volji, mora pa to »redstvo« uživati tudi sam, ako ima voljo, da se odvaja. Delovanje preparata je jako blago in zgodno, alkoholiku ni treba prekinjati običajnega posla, ne more pasti v zlo napaž, za dva do tri tedne pa ne more več piti alkohola in tudi nima poželjnosti po njem. Organizem mu je izčiščen alkohola ter ostane nekdajni alkoholik trezen vse življenje. »Aroco« je je popolnoma neškodljiv in neopasen, analiziral ga je vseučilski anal. in farm. zavod, priporočili in odlično presodili za strokovnjaki. Zatorej se priporoča vsem, ki imajo alkoholika v hiši, da se z zaupanjem obrnejo na tt. Aroco Company (odd.) podružnica Zagreb, Račkova prodajna ulica 20, ki razpošilja vsakemu in brezplačno vzorce tiskovine in cenovnik ter nadaljnja točna pojasnila in navodila v diskretnem, čvrsto zaprtem omotu brez napisane firme. Pošlje se na vsak posilni naslov: Dr. L.

Iz Ljubljane

— Iz Hripa v Ljubljani. Mesnemu fizikatu v Ljubljani je javljenih do sedaj nekaj slučajev hrip med mestnim prebivalstvom. Kar kaže, da bo ta bolezen nastopila najbrže tudi pri nas v epidemični obliki. Da bo možno storiti vse ukrepe zoper razširjenje te bolezni opozarja mestni fizikat vse zdravnike v Ljubljani, da po čl. 2 pravilnika o prijavljanju nalezljivih bolezni naznajo vse slučaje hrip mestnemu fizikatu z običajno prijaviteljo.

— Iz Seznam našdenih predmetov. Prijavljenih policijski direkciji v Ljubljani v času od dne 16. decembra do 31. decembra 1928 1 pisca »Dobermann«, 1 srebrna zaplestica.

1 komad namiznega platna, 1 komad klobaše podloge, 5 bankovcev po 10 Din, 1 pekovski kos s kruhom, 1 denarnica z več sto dinarjev in inozemskega denarja, 1 srebrna enokrovnna eura, 1 mlad pes volčje pasme, 5 bankovcev po 10 Din, 1 moški dežnik, 1 mlad pes volčje pasme, 1 bankovec za 100 Din, 1 pes volčje pasme, 1 črna usnjata torbica, 1 klarinet, 36 jajc, 1 aktovka z različni računi. — V kavarni Union so se našli tle predmeti: 3 ključ, 1 škčpalnik, 1 par usnjatih moških rokavic, 2 knjižni itilji, cest in mest, 2 palici in 4 dežniki. — V železnih vozovih so se našli tle predmeti: 4 moški dežniki, 3 ženski dežniki, 3 palice, 1 ženski zimski čevlji, 1 star moški klobuk, 1 brivska pripava, 1 zavitek steklenice, 1 otroško krilo, 1 star samovar, 1 lovski klobuk, 2 aktovki, 1 otroška čepica, 1 prstan, 1 vol. šal, 1 zavitek ročnih del 1 zavitek delavske obleke, 1 delavska obleka s čepico, 1 športna čepica, 1 zavoj igrač, 1 slaba ročna torbica.

— Iz »Neue Montagsprese«. Včeraj smo poročali, da prične v Ljubljani prihajati ponedeljek izhajati nov list. List bo izhajal pod imenom »Neue Montagszeitung« in ne »Morgenzeitung«, kakor je poročal včeraj tiskarski skrat. Tiskal se bo v tiskarni »Slovenija«. List bo povsem nepolitičnega značaja in se bo predvsem bavil z gospodarskimi vprašanji.

— Iz Umrlj v Ljubljani. V času od 3. do 11. januarja t. l. je v Ljubljani umrlo 20 oseb. Smrt je osobito neizprosno pobirala žene. Umrli so: Ana Mesarec, bivša služkinja 36 let, Vidovdanska cesta 9, Leonora Trešnje, vdova železniškega delavca 41 let, Zagreb, bolnica, Marija Koželj, mestna uboga 57 let, Japljeva ulica, Helena Baydek, posestnica, 72 let, Zaloška cesta 6, Marija Dolinar, zasebnica 64 let, Illova 49, Marija Stržar, žena žel. delavca 55 let, Čušperk, bolnica, Ivana Petkovšek, bivša služkinja, 43 let, Drenov grič, bolnica, Drago Jelčič, plekarjev sin, 2 meseca Aleševičeva ulica 22, Josip Svoboda, vpokojeni finančni svetnik, 88 let, Dunajska cesta 17, Majda Korosec, postrežnica 36 let, bolnica, Matija Švalj, dinar 33 let, Ostrog pri St. Jerneju na Dolenjskem, bolnica, R. Dulc, sin kuharice, 1 mes., Skofja Loka, bolnica, Roza Šalter, hči postrežnice, 1 mesec, Bleiweisova cesta 6, Franciška Mikuš, uradnikova žena 11 let, ulica 22, 45 let, Ivan Plehan, vpokojeni nadprednik, 70 let, Zalokarjeva ulica 4, Vinko Pokorn, magistratni uradnik, 39 let, hiše za artiljerijsko vojašnico, Solija Bolhar, trgovčeva žena 27 let, Celovška cesta 4, Lado Hartman, bančni uradnik 30 let, Zelena jama, bolnica, Anton Kojančič, občinski ubogi 89 let, Smihel-Stopič, bolnica, Ivan Rezelj, ključavničar 27 let, v bolnici dež. sodišča kralja Petra trg.

LABOR
POMAD V CVETJU

— Iz Počastitev spomina velikega kneza Nikolaja Nikolajoviča. Jutri dopoldne se bo vršila po službi božji v srbski pravoslavni kapelici v vojašnici vojvode Mišića masna zaдушnica za pokojnim velikim knezom Nikolajem Nikolajevičem. Zvečer ob 20 prirede ruska organizacija v Ljubljani v prostirih lijske menze v šentpeterski vojašnici slavnostno zborovanje, posvečeno spominu pokojnega vrhovnega poveljnika ruske carske armade. Vabljeni so vsi v Ljubljani bivači Rusi, kakor tudi prijatelji ruskega naroda.

— Iz »Za Merkurjev ples«, ki se bo vršil v soboto dne 19. januarja 1929, ob pol 9. uri zvečer v veliki dvorani hotela Union, vlada veselošolsko zanimanje in obeta biti v resnici ena najslajnejših prireditelj letošnje plesne seje. Ker je vstop dovoljen le proti vabilu in so ista že razposlana, se naprošajo vsi oni kateri bi bili pri obilnem razpečanju vabil pomotoma prezrti, kakor tudi oni prijatelji društva, ki bi se želeli plesa udeležiti, pa nimajo vabil, da to nemudoma prijavijo društveni pisarni Trgovskega društva »Merkur« v Ljubljani, Gradisce 17-1 (telefon št. 2652).

— Iz Kraljice evreje prejme na današnjem III. obrtniškem plesu, ki se bo vršil ob 8. uri zvečer v Kazini krasno darilo, ki ga je poklonila tvrda L. Černe v Wolfovi ulici. — Iz Redna plesna vaba v nedeljo 13. t. m. kakor običajno ob 20. uri v veliki dvorani sokoškega doma na Taboru. 37-n.

— Iz Krajevni odbor Rdečega križa v Ljubljani naznanja, da se za nedeljsko predstavo (ob pol 11. uri) vsi sedeži razprodani. Stojšča po 2 Din se še dobe danes v Matični knjigarni na Kongresnem trgu.

— Iz Svetovna vojna. Danes in jutri bo predvajala ZKD v prostorih kina Matica izvrsten vefilm, ki ga je izdelala berlinska Ufa v počastitev in spomin padlih junakov svetovne vojne. Velikansko filmsko delo nam predlože originalne posnetke iz vseh bojišč kakor tudi grozovitosti vojne na morju v filmu vidimo naše dobrovoljce v Rusiji. Ta veliki historični film priporočamo slehernemu v ogled. Današnja predstava se je pričela točno ob 14.30 uri. Film se ponovi še jutri ob 11.

— Vložitev prijav za zgradarino. Finančna direkcija v Ljubljani opozarja, da poteka rok za vložitev prijav za zgradarino za leto 1929 dne 15. t. m. Hišni lastniki, ki ne vroči do tega dne prijave davčni upravi plača poleg osnovnega in dopolnilnega davka kot kazen se 3 odst. osnovnega davka. Prekoračenje zornega roka le tedaj nima teh zakonitih posledic, če se prekorači rok največ za 15 dni, to je do 30. t. m. in se obenem s predloženo prijavo za zgradarino s posebno tehničnimi razlogi opravi prekoračenje. Hišni lastniki se nato vnovič opozarjajo v njihovem lastnem interesu.

— Iz Lovaški ples, ki se znan že skozi več let kot ena najprijateljevskejših predpustnih prireditelj se vrši na svetnici, 2. februarja, na Taboru.

— Iz Če se interesirate za ukoden nakup blaga za oblike, sukne itd. ne zamudite

ogledati si zalogo pri tvrdki Nova k. Kongresni trg 15, dokler uraja inventurna prodaja in neverjetno nizke cene.

— Iz Motokolesarski klub Hrija v Ljubljani. XVI. redni letni občni zbor se vrši v nedeljo dne 13. t. m. z običajnim dnevnim redom v restavraciji Zvezda. Začetek ob 9.30 dopoldne. — Upravni odbor.

— Iz Cokoladni bal se vrši na »Cajanki s plesom« v nedeljo 13. t. m. ob pol 9. zveč.

Pa tudi Šiška ni od muh

Šiška je mesto zase. — Kadar je v Ljubljani 17 stopinj mraza, ga je v Šiški 34. — Iz Šiške so doma najboljši nogobrcarji

Sem v Šiško v vas hodu, sem gladi steze, pa je rasio grmovje in zelene travc. Sem posekou grmovje, travco požgau, pa sem Šiškarco ljubiu in dreu pri njej spau...

Gospod urednik! Da ste nas dozdaj brskirali in bagatelizirali, to se nam zdi malo za malo. Kaj pa mislite, da smo Šiskarji res zadnji na svetu in da morate najprej opevati lepoto Kurje vasi, industrijo trnovskih zeljarjev, romantično Rožne doline in mošanske zadeve? Pa ne boste trdili, da smo megalomani, če rečemo, da nas je Šiskarjev več nego prebivalstva vseh ostalih petih ljubljanskih periferij. Sploh pa nismo mi periferija, marveč mesto zase.

Da, mesto zase. Mesto z vsemi svojimi posebnostmi, dogodivščinami, pikantijami, mesto s slavo in tradicijo. Kje se začne Šiška in kje neha, o tem bi se dalo govoriti. Šiskarji tega sami ne vedo. Evo vam dokaza:

V šolo sem hodil deset dolgih let, v klopi oslovski sem moral sedeti. Pa vpraša me učitelj: O, Jaka, ti ti, povej mi, povej, kje Šiška leži?

A rekel sem mu in pravil tako: Na hramovi veji se »šiška« dobo!

Šiška se začne nekje pri uniojski pivovarni in razteza do Draveli na eni, do Vodovodne ceste na drugi strani, a na tretji jo zapira šišenski grič. Začnimo kar s šišenskim gričem. Poleti je namreč šišenski grič zatočišče vseh pravovernih Šiskarjev. Čez dan zahaja v hrib starejša generacija, ki beži pred vročino, zvečer pa ožive njegova skrivna pota in klopike, kajti zaljubljeni parčki si tam prisegajo večno zvestobo. Na griču stoji prekrasni hotel Bellevue, s katerega je, kakor pove že samo ime, lep razgled na vse strani. Za Bellevuejem se razprostira Kozlova dolinica, kjer so se časih vršile prav prijetne in fletne domače zabave.

Med Šiško in Večno potjo leži v skrit kotanji šišenski Monte Carlo. Tja zahajajo stari očanci in vpokojenici, tam ballajo, kegljajo in kvartajo, a stare mamice hodijo tja »šumfe strikati«. No, ker smo že pri Monte Carlu in Kozlovi dolinici, naj se omenimo Kurjo fabricko. Tista pot, ki teče središčno z železnico v smeri proti Dravljam, nosi to pomorno ime. Kje in kdaj se je prijel, nam ni znano, dejstvo je, da se v polnih večerih, ko zori žito, zaljubljeni Šiskarji radi spremljajo po Kurji fabricki. Slovita je tudi Putarjeva jama, kjer so se časih shajali šišenski apaši in saovali svoje naklepe.

Med največje šišenske znamenitosti pa spadata nedvomno obe cerkvi. O, nikar ne mislite, da so Šiskarji brezbožni, čeprav so jih razkričali za frazame in svobodomiselce najhujše vrste. Kaj se! Šiskarji prav vneto časte oba svoja patrona. Prvi je sv. Jernej, ki ima tradicijo, ki je zaščitnik in šišenski patron, ki je pa zadnja leta dobil opasne konkurenta v sv. Francišku. Sv. Šiška ima namreč mogočen hram, prav tako monumentalno zgradbo, ki je zelo privlačna in ki grozi sv. Jerneju izpodkopati renome in prestiz. Ni tradicija vse!

Druge znamenitosti Šiške, razen šišenskega kina in bara skoraj nima, ampak želo so obrabitate šišenske goslinje. Kdo ne pozna slovite goslinje »Pri faci«, kateri ljubljancem in Šiskarjem se ni bil pri »Kamni« mizi v Zgornji Šiški, pri Ščepcu, Kerščcu, Anžniku. Kmetu in drugod? Šiskarji imajo namreč skrajno zadeljivo kapljo in Kurja bederca znaio pripraviti tako okusno in slavno, da se kar v usih topi.

Šiška se prav za prav deli v dva dela. V Soodni in Zgornjo. Zato je tudi povsem razumljivo, če Šiskarji trde, da imajo oni 34 stopinj mraza, če je v Ljubljani 17 stopinj pod ničlo. Toda tudi med Šiskarji ni posebne harmonije. »Gorenici« z »Dolenjci« niso v najboljših odnosih in bili so časi, ko so se posteno udarili. Gorje Spodnješiskarju, če je prišel k Zgornješiskarjem v vas. Bog ne dai, da se je ugal ženiti! »Pi-sano je v postavah!«, so rekli Zgornješiskarji in so ga namlatili, da revež ni vedel, kje je doma. Seveda je bilo tudi obratno, če je Šiskar od »zgornj« dvoril kaki šišenski belladoni od »spodaj«.

Ta »antagonizem« se je sicer zdaj nekoliko polegel, da si ni taliti, da se »zgornji« in »spodnji« časih še vedno malce postrani pogledajo. Ravnotako se bili časih ljubljancem, ki so prišli v Šiško vasovat. Šiskarjem trni v peti. Če se je kaka ljubljanska sraka le drznila v Šiško, je morala tudi računati z eventualnimi, z rizikom razbite butice ali pa, da se bo vrnil z razcepanim suknjičnim domov. Tudi zadnji plati na hlačah niso Šiskarji priznawali. In če se je ljubljancu le posrečilo odbehati dekletko, je moral plačati odkupnino ali »šrago«, kar je bilo časih in je mestoma ponekod še vedno v navadi.

Ljubljancem so se pa radi zehali in »antišambrirali« v Šiški, zakaj Šiskarice so bile in bodo več v čast. Steč so pa tudi Šiskarice žilje vžeti. Še poznala smo: Prešnete Šiskarice, imajo kratke kilete, vsaki se poznala, da rada fanti ima.

Drugeče so Šiskarji originalni ljudje, spoštujejo tako kot Trnovčani tradicije in

v »balkonski« dvorani Kazine. Jazz Negoci. Istotam posebne plesne ure g. Jenka dnevno od 10-23 ure.

— Iz Popoldanska plesna zabava Jenkove sole s poukom zadnje novitve »Fox-anglaise« se vrši vsako nedeljo od pol 4-7 ure pop. v »Kazini«.

— Pristne goizerje in druge neprilovljive čevlje priporoča A. Gorše, Stari trg

običaje. »Komarjevo« v Šiški je še vedno na glasu. Komarja dero v avgustu. To je starodavna republikanska proslava, ki se v Spodnji Šiški imenuje komarjevo, v Zgornji proslavijo žabjo svatbo a v Dravljah koljevo muho. Sploh imajo Šiskarji vedno zabavo. Škoda, da stara garda trumira. Stara garda, ki je včlanjena v družstvih »Goba« in »Črna roka«.

»Goba« je bila dokaj čedno društvo, njent člani so z navdušenjem uničevali alkohol. Šaj je imelo tudi društvo pravila, ki so bila popolnoma v skladu z nazori o uničevanju alkohola. Kdor ni na mah udusi liter vina, sploh ni bil sprejet za člana. Kdor je užival častno članstvo, je smel vsak večer po šestih taktikah na glavo štajerski klobuk, ob nedeljah in ob svečanih prilikah pa ga je lahko nosil ves dan.

Bolj zagonetna je bila »Črna roka«. Ni bilo to morda kako apasno društvo, niti roparska drhal in sploh ni imelo nobenega stika z zločinskimi posli in zločinsko sodrgo. Ne, »Črna roka« je uganjala po Šiški popolnoma svojevrsten humbug, bila je strah in trepet vseh Šiskarjev. Šaj se bodo čitatelji gotovo se spomnili na križu prvezanega mladeniča, ki so ga našli na križpoti. Siromak je že skoraj onemogel in »Črna roka« je v svarilo vsem pripisala na listek: V znamenju treh križev! Ali pa se bodo čitatelji in Šiskarji tudi spomnili one grozne prvoparilske noči, ko je ponoči ob 1 v cerkvi sv. Jerneja bilo plat zvona, ko je v Jernejevi ulici trubač pretresljivo trobil »Na pomoč!« in ko so vsi prebivalci, prepričani, da gori, prestrašeni planili in pesteli in v samih nočnih strajah na plano v mrzlo aprilsko noč.

O, to je bil grozen doživljaj, ki ga imajo Šiskarji še v živem spominu. »Črna roka«, jim je zagodla še marsikatero, predno jo je policija razkrinkala. Mladenci na križu nečni doživljaj sta bili namreč samo nedolžni šali. V aprilski noči je Črna roka napela vrvi iz cerkvenega zvornika na drevo bližnjega hriba in potem vneto pritkavala. Trubač je sicer pravočasno odnesel pete, toda vsi člani so morali kasneje na policijo. Prišli so jim samo zato na sled, ker je bil družbin glavat tako nepreviden, da je pri nočnem skoku skozi okno izžubil hlačni gumb. Ta gumb je čitatelja našla. S tem je bila usoda »Črne roke«, ki ji je policija naprtila vso odgovornost za lumparije in humbug v Šiški, za vedno zapečatena in od tega dne dalje tudi ni bilo ničesar čuti o nji.

Šiška je pa tudi zibelka slovenskega nogoborca. Če pride Čeh z vložno na svet, kakor pravi pregovor, potem lahko trdimo, da je Šiskar rojen nogoborec. Šiška zalaga vse tri naše vodilne klube Hrija Primorje in Hermesa z nogobrcarji vseh vrst, reno me šišenskih nogometarjev na sega tudi izven meja naše mile domovine. Šaj se celo v Zagrebu puljo za šišensko nogoborecso »raso« in so nam skrapali Mihelčiča v purgarsko mesto pa jo je ubral tudi priljubljeni »Jezusček«, levo krilo ljubljanske Hrije.

Da, v Šiški je doma nogometna rasa. Tako trdi Dolinarjev Lojze ali profesor taktika, kakor so ga krstili njegovi prijatelji. Profesor taktika obvlada vsa pravila nogobreda po značilni mešle in ofsaht, razumne je na splošno bolnik in le včas včas, kje pa pogleda vžirana nogometna sila. Ta sila postavlja tudi dva kluba, ki sta z. najeta za svojega trenerja in kateke H. umje je žel njegov zvešit obreda plesov. Pepe, ne glede na karijero družiti, ki so denes nogoborecarki milijeni Ljubljane in Šiške.

Zanimiv šišenski tip je »Solatač«, ki je kljub precejšnemu konsumiranju božje kančice v svojem življenju danes nastarceli Šiskar in je torej odločno pribil težni za »alkohol truje«. Njegov verni drug »Faznik« je davno rle z njegovim zemljo v krivici deželi. Ta dva »Škofičev« in kortenslovec »Ta p.« Micka« so najslavnejše šišenske korifeje in bili so časi, ko je prve tri prevažal na »gari« kakor pravijo Šiskarji cizl, občinski policaj v zapor. Toda ta stara garda izumira in kmalu le ne bo več.

Zdaj se Šiška modernizira na vse koncih in krajih, tovarne rasto kakor robe po dežju, a prebivalstvo se hitro množi. Kakor nekda, ko so Šiskarji odbitali napade Nemcev, ki so jim hoteli Šiško prekrstiti v Schönau in jo predestimirati za nekako nemško »Trutzburg« in ko so bili nemški »kanalčki« vsak teden od Šiskarjev tepeni, tako je ostala Šiška in tudi vedno bo napredna.

Ostanki pradavnih živali v Se-
verni Sibiriji

Ekspedicija, ki jo vodi ruski profesor Tomačev v ozemlju Tajmirskega jezera (Severna Sibirija) je prispela na povratku že do Dudinska, v severnem delu Turukanskkega ozemlja. Raziskala je doslej še neznane kraje vzhodnega dela Tajmirskega bohotoka in je našla na brežovjih in v vodovih ist »en-ke-ka« jezera veliko število fosilov. V bližini Katangskoja je osnovala vremenslošno postajo

Moda

Dve elegantni obleki za velike večerne prireditve

Kratka ali dolga krila po bolnicah?

Vprašanje je nastalo v Londonu in sicer v občinskem svetu. Občinska svetovalka Hellen Royle je predlagala, naj bi se po bolnicah za streljane uvedla dolga krila. »Naša dolžnost je, paziti na moralno bolnikov,« je dejala ta dama. »Silno škodljivo vpliva, ako napravijo streljane na bolnike vtis, da mislijo na flirt in koketiranje. Tudi učinkuje brez dvoma škodljivo pogled na dobro oblikovane ženske noge v preveč tesnih svilnenih nogavicah na utrjene duše bolnikov.«

Občinski očetje so sklenili, da je vprašanje tako resno, da treba zaslišati strokovnjake.

Popoldanske obleke

Pariško družabno življenje je vsako zimo v znamenju takozvanih dobroteljskih bazarov, katerih se udeležujejo kot prodajalke in kupovalke vse elegantne Parižanke. Prirejajo se bazari v prid vojnim slepecem, zapuščenim materam, sirotam, invalidom, gluho-nemim itd. Na dobroteljskih bazarih se zbira odlična pariška družba in tako so ob enem modne revije, kakor je v Parizu splošno vse, kamor hodijo dame iz boljše družbe. Na dobroteljskih bazarih prevladujejo velike popoldanske obleke, pa naj bo že bazar v zunanjem ministrstvu ali pa v privatnem stanovanju.

Vračajo se predvojni časi in dame se ne boje več razkošnejših oblik, ki so se jim zdele zadnja leta višek neokusnosti. Vazna pa ni samo obleka, kajti moda misli tudi na popoldanski plašč. Popoldanski plašč so ali kožuho-plavinasti ali iz svilenege velurja. Zapičajo se tesno in tako dobro zakrivajo popoldanske obleke, v kateri bi se danes ne mogla pokazati na ulici, ker je preveč razkošna. Letos prevladujejo pri popoldanskih plaščih svetle barve, zlasti bež, rdeča in siva. Eleganti so pa tudi črni plašči iz svilenege velurja, okrašeni navadno z belim hermelinom ali karakvom. Na velikih popoldanskih oblekah prevladujejo črke, črne in pestrne. Črne črke pa napravijo preveč soliden vtis in zato nosijo mlade dame raje svetle.

Malo pozornosti zasluži tudi klobuk, ki se nosi k velikim popoldanskim oblekam. Elegantne Parižanke nosijo večinoma klobuke enake barve, kakor je obleka, dasi lahko klobuk tudi harmonira z okrasom ali kožuho-plavinastim ovratnikom. Najboljše in najlepše:

Luciano Zuccoli:

Oče in sin

Sebastijan Creffa si je obrisal čelo, ko je med dnevnimi novicami opetovano prečital poročilo o svojem sinu. Komaj je popil kavo, je začel neopazeno kaditi cigareto za cigareto. Bil je mož nizke, okrogle postave, sivkasti oči in rdečih lic. Vsak hip je potegnil iz žepa uro, pa je vedno znova pozabil, koliko je.

— To je imenitna reklama, — je mrmral sam pri sebi, — a povrhu še brezplačna. Sebastijan Creffa, trg Coloma, Moric Creffa, ulica Bonkompagn, bogata trgovina s kožuho-plavinasto, elegantno mladeniško stanovanje.

Komornica se je ojuočila in vstopila. Približala se je in pogledala v sobo.

— Ali naj prinesem še eno skodelico? Kava bo že izhlajla.

— Ne, lahko greš. To se pravi... da, prinesi mi drugo kavo, vročo, in malo mleka.

In sledil je z očmi dekletu, ki je odhajalo po kavo. Potem se je ozrl na

si so ljubki klobučevinasti klobučki v finih barvah, pa naj bo že zelena, rdeča ali svetlomodra. Tupatam se pojavijo tudi več fantazije, ki si jo pa lahko dovoli samo brezhibno oblečena dama.

Žene so krive

Francoske žene vzgajajo svojo deco slabo in smatrajo njeno družabno vzgojo za nepotrebno, — je dejal nedavno šef protokola, to je vrhovni ceremonijar francoskega zunanjega ministrstva Andre de Feuquieres. Šef protokola je mož, ki mora to najbolje vedeti, kajti on hrani tradicije starofrancoske uljudnosti in finese.

Mladi ljudje naše dobe imajo slabe maniere, dasi so mnogi iz najboljših rodbin in so dediči najboljših francoske tradicije, je nadaljeval Andre de Feuquieres. Ne znajo se kretati v damski družbi in nastopajo večinoma kot vojni dobickarji. Poljubljajo damam roke na ulici, dasi je to dovoljeno samo v zaprtih prostorih. Damsko roko dvigajo celo k svojim ustnicam, dasi bi se morali skloniti k nji.

Toda to še ni vse. Marsikateri mož, ki je prepričan, da je galanten, poljubljuje dami roko, drugo roko pa drži v žepu. Mnogi mladi gospodje poljubljajo roko mladim dekletom, mnogi kade v damski družbi. To pa ni toliko njihova lastna krivda, kolikor krivda žen, ki si ne znajo priporiti zadostnega respekta. Moderna, ultramoderna žena, feministka in garčonka je tista, ki daje mladim gospodom slab vzled. Vedenje teh žen je grozno. Dovoljujejo si vse in ni čuda, da moški mislijo, da si tudi oni lahko vse dovolijo. Sola lepš manir bi bila zelo potrebna, toda svoj namen bi dosegla samo, če bi bila skopna za moške in ženske. Nekateri Francozi so mnenja, da bi kazalo ustanoviti akademijo etikete, ki bi razpisala vsako leto nagrade za mlade gospode z najlepšimi manirami. Vprašanje je seveda, če bi to kaj zaleгло.

Finančnik.

— Zašel sem v zelo kočljiv finančni položaj.

— Ožen se torej.

— To ne gre. Za zakon iz ljubezni imam preveč dolgov, za zakon pa meti jih je pa še premalo.

Zakon umetnikov.

— Je vaš zakon srecen?

Slikar: Zelo prijetno se živi v zakonskem jarmu. Moja žena ugiba, kaj predstavljajo moje slike, jaz pa ugibam, kaj je to, kar je skuhala.

prag. Mislite si, kako je požirala poročilo o njegovem sinu ta sodrga v pred-sobi in v kuhinji.

Komornica se je vrnila in prinesla kavo. Za njo se je pojavil Moric. Odložil je klobuk in palico. Stari si je znova obrisal čelo, dočim je mladi čakal, da komornica odide.

— Čakaj! — je zaklical Sebastijan. — Prinesi še eno kavo za mladega gospoda.

Moric se je ojuočil in sedel v naslanjač na drugi strani mize.

— To je samo komedija, razumeš, — je začel razlagati Sebastijan. — Te ga veselja ti ne napravim.

— Papa, prosim te, predno me ob-sodiš...

Vstopila je komornica, postavila je pred Morica kavo in zopet odšla.

Med starim in mladim je vladala ti-sina, dokler nista popila kave.

— Čujem, — je zagodrnjal Seba-stijan.

— Torej... mislim, da rše nimaš za kaj karati. Saj se dela vse to iz go-le pokorščine.

Zdelo se je, da lezejo Sebastijanove

Praktični nasveti našim gospodinjam

Kako si znajo pomagati ameriške gospodinj, da z gospodinjstvom niso preobložene in da imajo za zabavo in razvedrilo dovolj prostega časa. — Pogled na ameriška stanovanja.

Amerika je dežela bogatih pa tudi praktičnih ljudi. Ameriške gospodinj si znajo urediti svoje delo tako praktično, da imajo vedno dovolj prostega časa. Čeprav je doma vse opravljeno in vse v najlepšem redu. V mislih imamo seveda gospodinj iz nižjih in srednjih slojev, ki morajo delati večinoma same, kajti bogate dame sploh ne vedo, kaj je gospodinjstvo. Pri nas je pa pretežna večina gospodinj tako preobremenjena z delom, da niti za izprehod nima časa, da o zabavi in razvedrilo sploh ne govorimo. Zato bo naše marljive in žal prezaposlene gospodinj zanimale, kako imajo urejeno gospodinjstvo Američanke, ki so tudi dobre gospodinj, pa imajo vendar dovolj časa tudi za zabavo in razvedrilo.

Američanke si prihranijo mnogo časa v gospodinjstvu s tem, da imajo stanovanje praktično urejeno in da rabijo sredstva, ki delo olajšajo ali pa opravijo namesto gospodinj. Vsaka ameriška kuhinja ima plinov štedilnik za kuhanje in peko. Vročina se da regulirati tako, da se lahko v štedilniku peče, tudi če ima gospodinja druge opravke. Odpade ves trud, ki ga ima gospodinja, da zakuri s premogom ali drvmi in da pospravi pepel. Poleg štedilnika je v kuhinji umivalna miza s toplo in mrzlo vodo, stoječa tik ob steni pod vodovodom. V enoti delu, tik pod nivo vodovoda, je nekaj žleb, v katerem gospodinja pomiva posodo. Na ravni delu umivalne mize pripravlja gospodinja jedila in postavlja po jedi posodo. Plinov štedilnik in umivalna miza sta belo emailirana, nekateri deli ponikljani. Dalje je v kuhinji miza z odgovarjajočim številom stolov, kajti Američani srednjih in nižjih slojev jedo v kuhinji. V kuhinji pa ni kuhinjske kredence, kajti vsa posoda je spravljena v shrambi, v katero se pride iz kuhinje. V shrambi je tudi omara za led, narejena tako, da se da zadnja stena odpreti od zunaj in spraviti led, ne da bi bilo treba stopiti v stanovanje. Ameriška gospodinja nakupi vsa živila telefonično, kajti mnoge rodbine ameriških srednjih slojev imajo doma telefon. Za klanje rabijo Američane električni likalnik, za pranje perila električni pralni stroj, ali pa pošiljajo perilo v pralnico in ga doma samo likajo. Umazano perilo mečejo naravnost v klet, kjer se pere. Kopalnica ima umivalnik in kad s toplo in mrzlo vodo. V steni je manjša omara za domačo lekarno in kozmetična sredstva. Kuhinja in kopalnica imata centralno kurjavo.

Spalnica je navadno znatno manjša, nego naša, zato pa ima povprečno ameriško stanovanje dve do tri spalnice.

Vsaka spalnica ima omaro za obleke, poleg tega se pa spravlja obleka tudi v predstobi. To je manjša sobica, v katero se pride iz spalnice, opremljena s polico za klobuke, po potrebi pa tudi za perilo in druge reči. Tu se lahko spravijo tudi manjši kovčgi, potovalne potrebščine in čevlji. Pri nas imamo dve ali celo štiri omare za obleke in perilo, ker se ne moremo znebiti nepotrebnih reči. V eni omari je navadno spravljena ženina oprema, ki se od časa do časa prezrači in zopet poravnava, navadno ob nedeljah. Tu je spravljeno posteljno, namizno, čajno in telesno perilo ali kakor se pač to imenuje in vse te robe mora biti najmanj za 12 oseb. Seveda pride večina tega perila kmalu iz mode.

Ameriška telnica pa obstoja iz mize in stolov, kredenca je pa zopet enostavna, vdelana okusno v steno in ni nabasana z razno nepotrebno robo. Pri nas se navadno napolni kredenca s steklom in porcelanom, da se lahko gospodinja vpiče gostov pobaha, da ima mnogo posode. Poleg tega je v ameriški jedilnici gramofon in radio. V družabni sobi je klavir, divan, fotelji, muzika za kadilce in za rože. Omara za knjige je v steni. Vse stanovanje je parketirano. V sobah je parket pokrit s prenogami, ki se snažijo z električ-

nim aparatom. V kuhinji so tla pokrita z linolejem. Stene so povsod tapcirane z lepim papirjem, izvzemi shrambo. V ameriških stanovanjih vidimo zelo malo slik.

Vse stanovanje ima centralno kurjavo na toplo vodo iz peči v kleti, ki služi tudi za pralnico. V stanovanju je samo manjša plinova peč za segrevanje vode, če je potrebna za umivanje ali kopanje v času, kon centralna kurjava ne funkcijonira. Ameriške gospodinj se boje v stanovanju vsake svetle kovine, ki jo je treba neprestano čistiti. Na vratih in oknih je povsod samo motna kovina, ki je sploh ni treba čistiti. Tudi na posodi ni nič medenastrega.

Iz tega sledi, da bi morale naše gospodinj skrbeti za praktično ureditev stanovanja in gospodinjstva. Imeti bi morale čim manj pohištva, ki pa mora biti praktično in okusno. Stanovanje mora biti opremljeno in urejeno za one, ki v njem stanujejo, ne pa za goste, da bi ga občudovali.

Ameriške gospodinj si prihranijo mnogo časa tudi z drugačno razdelitvijo delovnega dne, kar ima za posledico, da se vrste tudi zajtrk, obed in večerja drugače kakor pri nas. Najvažnejše je, da opoldanska jed, lunch, ni glavna jed, marveč da se servira naš obed — dimer — zvečer ob 6. Opoldne Američani doma sploh ne jedo, kajti delavci, trgovci, nameščenci, uradniki itd. vzamejo lunch s seboj ali pa ga kupijo v restavraciji. Vse večje tovarne in trgovska podjetja imajo v lastni režiiji posebne restavracije, v katerih kupujejo delavci in nameščenci obed. Večina nameščencev in delavcev preživi opoldanski odmor izven doma, kar traja samo 45 minut. To je eden glavnih razlogov, da ima ameriška gospodinja skoraj ves dan prosto. Vstane ob 6. ali pol 7., pripravi zajtrk in zavije možu lunch. Za zajtrk imajo Američani laico, slanino ali razne močnate jedi, pripravljenе tako, da se polije samo z mlekom. K zajtrku spada še kava in pecivo. Lunch obstoja iz dveh sendvičev, kave v termo steklenici, peciva in sadja. Tako si prihrani gospodinja več ur dela s kuhanjem obeda in pospravljanjem po obedu. Deci, ki pride opoldne domov, skuha mati na plinu kako mlečno jed, poleg tega pa dobi kakao in pecivo. To, kar imenujemo pri nas obed, imajo v Ameriki ob 6. zvečer. Dimer obstoja iz juhe, konserviranega sadja, kave in peciva. Večina jestvin kupujejo ameriške gospodinj že v konzervah, kar velja tudi za sadje, sadno salato in zelenjavo.

Vprašanje gospodinjstva bi bilo treba načeti tudi pri nas. Nihče ne dvomi, da so naše gospodinj preobremenjene in da bi jih bilo treba razbremeniti. Vprašanje je seveda, kdaj in v kolikšno se bomo mogli prilagoditi ameriškim razmeram in kdaj bodo imele naše gospodinj več prostega časa, ki bi jim bil zelo dobrodošel.

Najboljše, najtrajnejše, zato najcenejše

V SOLI.

Imenuj mi kako žival, ki je ni več na zemlji.

Gospod učitelj, naš kanarček.

Kako to?

Naša mačka ga je včeraj požrla.

mi, kaj morem storiti zate. — Pa ti pograbi revolver in se ustreli v ramo. V levo ramo, razumeš? Srce s tem nima ničesar opraviti. Ljubosumnost tudi ne. Novinarske raze. Hotela je napraviti name globok vtis. Ustrelila je v levo ramo, omedlela je in odpeljali so jo v bolnico.

— A zdaj zopet sprava, solze, božanje in znova stara pesem! — mi je segel stari porogljivo v besedo.

— V tem je baš tvoja zmota. Tudi davi sem ji ponovil, da jo bom moral zapustiti, tem prej zdaj, ko se boš jezil.

— Pobesnim! — je zakričal Sebastijan.

— Pa pobesni, če ti je drago. Lala se je udala. Storiš mi torej tem prej uslugo in mi daš deset tisoč lir, da jih odnesem Lali.

— Si zblaznel?

— Ne, nekaj ji vendar moraš dati, možici. A teh deset tisoč lir sem ji obljubil.

— Pošljem k nji prokurista tvrde.

Sam poskrbi, da bo ta zadeva urejena.

— Papa, pa vendar ne boš skoparil!

Ženska je vendar nekaj drugega nego

Prireditev Rdečega križa

Simoli se je vršila v dramskem gledališču izredno lepo zamišljena prireditev krajevnega odbora Rdečega križa, čije program je bil izbran izredno skrbno in posrečeno.

Kot prvo točko je izvajal šolski orkester deške mešanske šole na Prulah prav eksaktno »Slovensko koračnico«. Orkester je pod vodstvom dirigenta strokovnega učitelja glasbe g. Ivana Repovša več kot zadovoljil, kar je dokazalo tudi občinstvo, ki ni štedilo z aplavzom.

Izredno prijeten je bil nastop ženskega zbora drž. učiteljskega, ki je zapel tri pesmice E. Adamiča z zanosom in izredno čustveno. Zbor je spremljal na klavirju skladatelj g. Adamič sam.

Stedil je prolog k igrici »Bacilčki — Rogovilečki«, ki ga je sestavila gđ. M. Grošljeva, povedala pa prav ljubko dijakinja ženske realne gimnazije gđ. Ivančičeva. V igrokazu so se ostri »bacilčki« do gotovega časa neverjetno živo udeleževali. Polna jih je bila vsa »soba«. Hod ko le kaj je bil »prehlad«, težak je bil »glavobol« in starka »utrujenost« je bila neizrečeno posrečeno trudna. Bolna Milica je bila tako naravno »bolna«, da se je kar smilila, skavtinja, pomladkarica in zaščitna sestra pa so bile tako imenitno zdrave in korajžne, kakor se pač spodobi. Zlato »solčice« je bilo svetlo in toplo in v tisti sobi z bacilčki je naenkrat napravilo red ter prineslo Milici na miah polno čašo zdravja.

Ženski zbori so nato zapeli še tri pesmice B. Mendelssohna: »Smarnica in cvetlice«, A. Dvořaka: »Moravska narodna« ter A. Rubinsteinova: »Ruska narodna«.

Izredno posrečena sta bila prizora iz dijaškega življenja: »Ko se je porajala Jugoslavija«, ki so jo odsvetljeno odigrali pod režijo g. Fr. Lipaha dijaki I. humanistične gimnazije.

Krasno uspelo prireditev je zaključil šolski orkester, ki je tudi sicer med odmore pridno igral z E. R. Ballvo: »Pesmitjo« ter Smetanovo »Prodano nevesto«.

Prireditev Rdečega križa je uspela v moralnem oziru nad vse sijajno. Dal bog, da bi tudi v gmotnem pogledu prišla ta, za najvišji ideal naroda streméča organizacija na svoj račun. Občinstvo je bilo pokretnikom prireditve očividno zelo hvaležno, kar je dokazalo sproti, ko je z živahnim aplavzom pozdravljalo izvedbo vsake točke.

Prireditvi so prisostvovali poleg številnih drugih odličnikov tudi veliki župan dr. Fr. Vodopivec, predsednik občinskega odbora dr. M. Natlačen ter ljubljanski župan dr. Dinko Puč, vsi s soprogami.

Interier v najbolj razširjeni, edini popoldanski dnevnik v vsej Sloveniji

„Slovenski Narod“

Ogasi v našem listu imajo največji uspeh!

RAZLIKE NI POZNALA.

V nekem kopalšču je imela mlada prodajalka šotor s krasnimi dekorativnimi lutkami, običenimi v nošah vseh narodov. Nekoga dne se je ustavil pred njenim šotorom znameniti pariški igralec, velik prijatelj nežnega spola na odru in v zasebnem življenju. Rad bi bil kupil lutko, pa ni vedel, za katero bi se odločil. Končno se je ustavil njegov pogled na dveh lutkah, na eni zato, ker je imela krasno glavo, na drugi pa radi razkošne obleke. Vzel je v roko prvo in vprašal:

— Koliko stane ta lutka?

Deklica je navedla ceno.

— A tale evnih?

— Cena je enaka.

Igralec je položil prvo lutko nazaj, rekoč:

— Gospodična, zdi se mi, da ne poznate razlike med kozakom in evnuhom.

NA RAZSTAVI.

— Kako se ti zdi to morje? je slika lepa?

— Pa še kako! Podobna je morju kakor kaplja kaplji in zdi se mi, da se me loteva morska bolezen.

par zajčjih kož. Obljubil sem deset tisoč lir in deset tisoč lir mora dobiti.

— Pošljem k nji prokurista.

— Pošljem ji deset tisoč. Če ne zupajš meni, ji lahko pošlješ denar, Razumeš? Tako me hočeš torej vzbodbiditi, da končam razmerje, ki ti ni po volji? To naj bo moralna opora mladenci, ki hoče postati pošten in vidi valjati se pri svojih nogah ženo, ki jo je ljubil in katero mora živrovati na povle svojega očeta?

— A ves denar, kar si ga ji dal? A računi, ki sem jih moral poravnati za njo?

— Zdi se, da me ne razumeš! — je vzklknil Moric in stopil pred razkačnega očeta. — Saj baš zato, da ne bo neoparvanih računov in da se take storije ne bodo več ponavljale, te prosim dopriniti zadnjo žrtve, te prosim storiti, kar si mi obljubil.

— On očeta, izaj pa plačujem! — je zarentalil stari.

— Pa vendar hočeš, da bi ljudje govorili o sinu Sebastijana Creffe, da je nehalnež in da ne drži svojih obljub. Vedno se spominjam ubogega Ondreja Ostorija...

Problem poroda brez bolečin

Metode in sredstva, s katerimi se dajo porodne bolečine znatno ublažiti, če že ne odstraniti. — Vsa sredstva je pa treba omejiti samo na one primere, kjer so dane za nje posebne zdravniške indikacije.

Češki zdravnik dr. Jan Jerie je priobčil v »Narodnih Listih« zanimivo razpravo o porodu brez bolečin. Zanimivo je predvsem v prevodu prvi del njegove razprave, danes pa objavljamo drugi del.

Prizadevanje, pomagati ženi pri porodu in ji olajšati bolečine, je torej staro, kakor je star človeški rod tako, da problem poroda brez bolečin ni samo zahteva naše dobe, marveč nadaljnja etapa razvoja in napredka.

Kaj nam torej moderna veda v tem primeru prinaša in kakšna so sredstva, ki lahko brez škode odstranijo porodne bolečine? Vemo, da nastanejo bolečine na ta način, da se mišičevje maternice ritmično in v pravih presledkih krči. V prvi porodni dobi se maternica odpira in bolečine se čutijo najbolj v križu in v spodnjem delu trebuha, v drugi dobi pa nastane pravi pasajoč plodov s občutkom potrebe in pritiska. Od tod tudi pojav, da porodnica v prvih etapah mirno na bolečine reagira, potem, ko se porod bliža, vedno bolj tarna in stoka, slednjič pa dobi najhujše popadke. V splošnem lahko rečemo, da so v dveh četrtinah porodov zdrave, utrjene žene mirne in da prestanejo porod dobro. Če jim pomagamo, da se narava, da kmalu pozabijo na prestane bolečine, pričakujejo brez bojazni nadaljnjih porodnih perspektiv. V eni četrtini porodov so porodnice zelo nemirne, kličejo na pomoč in tarnajo tako, da vznemirjajo vso okolico. K sreči pride le v redkih primerih do zelo burnih prizorov, ko žena izgubi orijentacijo in stoji na robu obupa. Fakt je, da mlajše, zdrave žene lažje prenesejo porod, nego starejše, bolee in senzitivne. Vendar pa v tem primeru ni mogoče potegniti pavšalne meje. Porodne bolečine so individualnega značaja tako, da reagirajo včasih izredno močno na bolečine baš one žene, ki jih poznamo sicer kot zelo utrjene in potrpežljive, dočim se nerazumno in boleče za porodne bolečine sploh ne zmenijo.

Tudi ni res, da rode žene iz nižjih delovnih slojev lažje in z manjšimi bolečinami, nego žene iz dobro situiranih slojev, katerim se najraje očita prevelika občutljivost in pomanjkanje samozatajevanja. Tudi prvi porod je navadno težji, nego nadaljnji. Posebno težak je lahko porod, če je porodnica bolna. Dočim prenese nekatere žene porod kot lahko epizodo in še lažje nani pozbijo, zadene druge v enakih okoliščinah tako močno, da dobe hudo živčno bolezen ali pa celo znake duševne bolezni, ki jim ostane vse življenje. Če ima torej medicinska veda že sredstva, s katerimi je mogoče relativno brez škode zmanjšati ali odstraniti porodne bolečine, jih v takih primerih mora in more s polno pravico rabiti.

Namen vseh sredstev in metod, ki služijo odstranitvi porodnih bolečin, je preprečiti občutek bolečine tako, da se vrši porod nemoten, brez sodelovanja porodnice. Kot rečeno, odgovarja vsaka bolečina med porodom de facto dinamičnemu delovanju materničnega in trebušnega mišičevja, brez katerega bi porod sploh ne bil mogoč. Glavna osa problema tiči torej v tem, da sredstva, ki so narkotičnega značaja, ne preprečijo in ne oslabe neobhodne akcije mišičevja. Treba je pa razlikovati metode, ki služijo za lajšanje bolečin ves čas poroda od sredstev, s katerimi skušamo vsaj deloma ublažiti ali odstraniti najhujše bolečine.

V prvo skupino spada tako zvano **porodno polnjenje**.

Ki se je začelo uporabljati pred 20 leti in je dvignilo mnogo prahu po vsem kulturnem svetu. Z umetnim polnjenjem lahko ublažimo porodne bolečine od začetka do konca poroda. Glavno sredstvo je skopolamin, ki so ga rabili že v srednjem veku za ublažitev porodnih bolečin. Z zaporednimi injekcijami skopolamina in neznatnih doz morfija spravimo porodnico v stanje trajnega dremanja. Porodnica sicer reagira na poedine faze maternice, ne

čuti pa nobenih bolečin in po porodu se ji sploh ne spominja. Pri umetnem polnjenju pa moramo biti zelo previdni, tako, da zahteva to sredstvo brezporojno kontrolo izkušenega zdravnika in spretnega bolniškega osebja. Porodnico je treba izolirati v temni sobi z zastrtimi okni in v popolnem miru. Ko pridejo prve porodne bolečine in ko se porod normalno začne, dobi prvo injekcijo. Čež kake pol ure zatise porodnica oči, izgubi zavest in orijentacijo, začne fantazirati in v presledkih med bolečinami nastopi spanec. Ko prične porod, postane nemirna, se navidez prebudi, reagira včasih z glasom in kretnjami, toda na vprašanja ne odgovarja. Pri nervoznih in histeričnih ženah je potrebno stalno nadzorstvo. Zdravnik mora biti navzoč, kajti drugače ni mogoče jamčiti za normalen porod. Injekcije se po stanju porodnice ponavljajo v presledkih po eno uro. Dve ali tri ure po porodu se porodnica sveža in čila prebudi, presenečeno gleda novorojenčka in izjavi, da se od prve injekcije sploh ničesar ne spominja.

Zdravniki, ki so prisostvovali neštetim porodom s pomočjo polsna, dokazujejo na podlagi statistike, da so taki porodi po ogromni večini lahki in da zdravje matere in deteta prav nič ne trpi. Ni torej čuda, da se je umetno polnjenje razširilo v mnogih evropskih državah in da izkazuje ameriška strokovna literatura nad 80.000 takih primerov. So pa tudi strokovnjaki, ki z umetnim polnjenjem niso bili vedno zadovoljni in opozarjajo na možnost podaljšanja poroda ali na krvavitve po porodu. Neustavne znanstvene polemike v tem pogledu so zadosten razlog, da je tu še mnogo sporov, ki zahtevajo, da strokovnjaki ta problem še nadalje proučujejo. Porodniško polnjenje se torej ne da uvesti splošno v vseh primerih brez razlike, samo po sebi pa pomeni velik napredek v prizadevanju glede porodov brez bolečin.

Zelo resen konkurent umetnega polsna je postala zadnja leta

Gwathmeyeva ameriška metoda.

Za njo govori enostavnost, sigurnost in učinek tako, da se je naglo razširila tudi v evropskih državah. Porodnico položimo v temno izolirano sobo, kjer mora vladati popoln mir. Porod se vrši pod narkozo, ki traja 4–6 ur, ki pa ne zapusti nobenih posledic ne pri materi, ne pri novorojenčku.

To sta dve glavni metodi, po katerih se dajo porodne bolečine odstraniti ali vsaj znatno ublažiti. Razširjeni sta že v vseh kulturnih državah in imata svoje tradicije. Američani imajo poleg tega še svojo inhalacijsko narkozo potom kisika, Nemci pa potom narcicleno. Vsaka metoda ima seveda svoje privržence in nasprotnike od največjih optimistov do popolnih nihilistov in nobena se torej ne da uveljavljati pri vseh porodih brez razlike, kajti vsaka ima tudi svoje senčne strani.

V drugo skupino spada ona sredstva, s katerimi skušamo porodnico olajšati vsaj najmučnejše faze poroda. Dejali smo že, da doseže proti koncu prve porodne dobe nemir porodnice višek in tudi porod kot tak je združen z neprijetnim občutkom napetosti in pritiska. Za prvo porodno dobo se v tem primeru dobro obnese podkožno vbrizgavanje neznatne doze morfija, skopolamina, somnifena itd., obenem se pa prakticira z uspehom vlaganje koščkov nemipona. Tudi v usta lahko dajemo porodnici tablete dial, hemihiperal ali raztopino klorhidrata. Vsa ta sredstva se pa lahko rabijo samo v izrednih primerih, zlasti pri naglih in hudih bolečinah, ki bi lahko neugodno vplivale na nadaljnji proces poroda.

V zaključni fazi poroda se rabi zdaj splošno inhalacijska metoda z etrom in kloroformom. Te vrste anestetizma je uvedel v porodništvo slavni izumitelj narkoze Anglež Sebbin, ki jo je najprej preizkusil na sebi, in ker jo je rabil pri porodu angleške kraljice, je dobila naziv »a la reine«. Ta kratka nar-

koza je res edino sredstvo za zaključek poroda, in sicer ne samo pri porodniških funkcijah, kjer je samo ob sebi umevna zahteva, marveč tudi pri spontanosti in normalnih porodih. Dobrodošla je zlasti pri prvem porodu in sploh povsod tam, kjer je nevarnost, da bo treba rabiti nož in poškovane dele šivati.

S tem smo si ogledali v glavnih potezah sredstva, s katerimi razpolaga moderna znanost. Metode, ki služijo za odstranitev bolečin ves čas poroda, pa še niso na tako visoki stopnji, da bi jih lahko rabili splošno in pri vseh porodih. Treba jih je torej omejiti samo na one primere, kjer so dane za nje posebne zdravniške indikacije. Pri slabih in nervoznih ženah, kakor tudi pri bolnih in starejših, ki rode prvič, so pa pravi blagor, in tu lahko seže zdravnik po njih brez strahu. K sreči so taki primeri porodov redki, kajti večina žen rodi tako lahko, da bi bilo odveč zatekati se k proceduram, ki se še niso popolnoma izkristalizirale. Zato lahko sežemo večkrat vsaj po onih sredstvih, ki morejo olajšati najhujše bolečine.

Stara svetopisemska kletev torej še vedno ni povsem odstranjena, vendar je pa napredek znanosti posegel že tako daleč, da se ni treba bati posebno hudih bolečin. Vendar pa moramo znova opozoriti mlade žene in bodoče matere, naj prinesejo k porodu v prvi vrsti dobre živce in dobre mišice, pa tudi mnogo samozatajevanja, kajti te lastnosti so za enkrat še najboljše jamstvo za normalen porod, pa tudi za poznejše materinske dolžnosti.

Strahovita vročina v Avstraliji

Dočim je pritisnil na severni polni hud mraz, imajo v Avstraliji strahovito vročino. Iz Sydneya poročajo, da je zajež vsa Avstralija val neznosne vročine. V sredo je kazal termometer 41 stopinj C. V okolici Sydneya je nastalo več požarov, ki so uničili 12 hiš. Gorjeti je začelo suho drevje in grmovje in ogni se je razširil na bližnja poslopja. Tudi iz drugih krajev Avstralije je poročajo o velikih požarih, ki jih je povzročila vročina odnosa suša. Vročina je zahtevala že več človeških žrtev.

Amerika hoče osvojiti svet

Ameriški senat je razpravljal te dni o Kellogovem protivojnem paktu. V sredo je imel republikanski senator Blaine iz Wisconsinja daljši govor, v katerem je spravljal pakt v zvezo z angleško imperialistično politiko. Izjavil je, da bi pakt pomenil, da se pripravljata angleški in ameriški narod na odločilni spopad za naravna bogastva sveta.

Senator Blaine je nadaljeval: Ob enem s to pogodbo je nam predložen obsežen program povečanja naše mornarice. Ali ni končni cilj tega programa vojna? Kellogov pakt ni premirja ne pomeni. To je začetek strahovite borbe za osvojitve sveta. Najprej pride trgovska vojna, kateri bo sledila prava vojna, čije obsega si še misliti ne moremo.

Karl Škoda umrl

V sanatoriju na Semmeringu je umrl v četrtek zjutraj dr. Karl Škoda. Pokojni je živel od prevrata na Dunaju, kjer je imel v Kantovi ulici palačo in se je pečal izključno z gospodarstvom na svojem posestvu v Gaadnu blizu Dunaja. Njegova bolezen izvira od težke avtomobilske nesreče, ki se mu je pripetila v oktobru 1925 na cesti med Gaadnom in Hinterbrühlom. Škoda je vrgel iz avtomobila in nezvestnega so prepeljali v sanatorij. Pokojni je živel že več let ločen od svoje žene, ki biva zdaj v Švici. Tudi oba njegova sinova sta v tujini, eden študira na oxfordski univerzi.

Dr. Karl vitez pl. Škoda je bil zadnja leta pred vojno in med vojno eden najuglednejših industrijalcev monarhije. Bil je sin ustanovitelja Škodovih zavodov Emila Škode, ki je zgradil iz malih početkov skromne tovarne grofa Arnošta Waldsteina v Plznu podjetje, čigar sedanje razmah niti sam ni mogel slutiti. Po njegovi smrti l. 1900 je prevzel njegov sin Karel nekatere

očetove funkcije v podjetju, ki je bilo že dobro fundirano. Spočetka se je zadovoljil s članstvom v upravnem svetu, toda že leta 1907 je to mesto odločil in postal zastopnik generalnega ravnanja, ki je bil takrat znani industrijski organizator dr. Günther. V januarju 1909 je zapustil Günther Škodove zavode in dr. Karl Škoda je postal generalni ravnatelj. V tej funkciji je ostal do leta 1916. To je bila doba predvojne razmaha Škodovih zavodov, ki se je izpremenila takoj začetkom vojne v neverjetno konjunkturo. Leta 1916 je Karl Škoda odločil mesto generalnega ravnanja in postal predsednik upravnega sveta. Generalno ravnanstvo je prevzel princ Viktor Salvator von Isenburg. Konec vojne je pomenil tudi konec takratnega vodstva Škodovih zavodov, ki ga je prevzela češka skupina s pomočjo francoskega kapitala. Po 10. letih je Karl Škoda umrl skoraj pozabljen in brez vpliva na nekdanje očetovo podjetje.

Honorar za operacijo leva

Sodišče v francoskem mestu Nancy se je pečalo te dni z zanimivim sporom. Lani v juniju je prispel v Nancy nemški cirkus. Med predstavo je bil lev Sultan tako bojevit in razkačen, da je moral krotilec rabiti revolver, sicer bi ga bil lev raztrgal. Poklican je bil zdravnik, da bi ranjenemu levu potegnil kroglo iz telesa. Toda leva niso mogli narkotizirati. Dr. Dennier se je moral zadovoljiti s delno anestezijo tako, da ni čuda, da je kralj pustilje med operacijo besnel in zdravnik hudo ogrizel in opraskal.

Zdravnik se je oziiral pri honorarju na telesne poškodbe in je zahteval za operacijo 15.000 frankov. Lastnik cirkusa je pa ugovarjal, da sploh ni prošil zdravnika, naj leva operira, marveč da je storil to njegov namestnik brez njegove vednosti. Nastal je spor, ki ga je rešilo sodišče na ta način, da je prisodilo zdravniku 10.350 frankov honorarja.

Kaj Nemci najraje čitajo

Poleg Francije in Anglije je Nemčija država, kjer se vsako leto izda na milijone leposlovnih, znanstvenih in drugih knjig, ki imajo seveda tudi vedno velik krog odjemalcev in čitatelej. Kljub veliki krizi, v katero je Nemčija zašla prva povojna leta, zanimanje za knjige ni padlo, marveč je od leta do leta naraščalo. Seveda se je po vojni okus publike znatno izpremenil, kajti prva leta po prevratu so se v Nemčiji največ čitala socialna in politična dela, a zelo veliko je bilo tudi zanimanje za knjige o nastanku, vzrokih in posledicah svetovne vojne. V tem pogledu je Nemce zlasti zanimala inozemska literatura. V letih splošne inflacije je sicer nastal v knjižni nakladi velik zastoj, toda že leta 1925 so si založništva ponovno opomogla in danes je Nemčija s knjigami vseh vrst zopet poplavljenja.

Zanimivo pa je, da za klasična dela ni več takega zanimanja kakor prejšnja leta, pač pa pridejo na svoj račun avtorji napetih kriminalnih in pustolovskih romanov, seveda samo oni, ki še žive. Najbolj priljubljen avtor v Nemčiji je nesporno Karl May. Čigar dela so izšla doslej v 5-milijonski nakladi. Njemu sledi Emil Ludvig, čigar zgodovinske knjige so izšle v 1.200.000 izvodih. Kakor drugod, je tudi v Nemčiji Edgar Wallace eden najpriljubljenjših avtorjev. Prevodi njegovih del so do zdaj izšli v 900.000 izvodih. Zelo je razširjena tudi Bonselova knjiga »Cebelia Maja«, ki je dosegla 670.000 izvodov. Frensenov »Jör Uhl« 300.000 izvodov. Sudermannova »Gospa Sorge« 300.000, Ganghoferjev »Grad Hubertus« 200.000 itd. Kako velika je naklada Court-Mahlerjeve, ni znano, gotovo pa je, da gre v milijone. Veliko naklado je dosegel tudi erotičen roman »Dnevnik izgubljenke«, ki je izšel v 600.000 izvodih. Zelo priljubljen avtor je Meyrink, čigar »Golem« je dosegel naklado 250.000. »Zeleni obraz« pa 110 tisoč. Velik uspeh je dosegla tudi Oswald Sprenglerjeva knjiga »Der Untergang des Abendlandes«, ki je izšla v 100.000 izvodih.

Zelo popularni so tudi nordijski pi-

satelji. Tako so prevodi slovite avtorice Selme Lagerlöf izšli v nakladi 450 tisoč, Knut Hamsunova knjiga »Zadnje poglavje« v 100.000, knjiga nagrajene pesnice Undsetove »Kristin Lavransova hčerka« je izšla v 240.000 izvodih, 100 tisoč izvodov so tudi dosegli prevodi Galsworthia in Claude Aneta, zelo popularna pa sta tudi Thomas in Henrik Mann. Precej se čitajo tudi dela avstrijskih avtorjev itd.

Zanimive izkopsnine v Italiji

Pri odkopavanju starega mesta Vulci v Italiji je prišlo slučajno do senzacionalnega odkritja iz etruske dobe. Že pred 100 leti je našla soproga kneza Luciana Bonaparte slučajno ostanke etruskega graba. Zdaj so odkopavanje v Vulci obnovili in iniciator te akcije Ferraguti je našel galerijo tajnih orgij.

Ta galerija je podzemni labirint, visok okrog 700 m. Zdi se, da je dvorana služila tajnemu kultu. Labirint obstoja iz treh manjših dvorani, ki so med seboj zvezane. V največji so kamniti sedeži in vdolbine, v katerih so stali kipi. Našli so mnogo grobov in krst, kar priča, da so se tu res vršile orgije pred pogrebi.

Ze iz prejšnjih odkritij je razvidno, da so prirejali Etruski ob truhlih velikih orgijah in da so proslavljali smrt z razuzdanostjo. Zato so služile galerije v podzemnih prostorih najbrž kot plesne dvorane odnosno hrami, v katerih so duhovniki prirejali orgije. Pred pogrebom so Etruski najbrž plesali in uživali vse sladkosti življenja, hoteč s tem dokazati, da se mora človek v življenju naslanjati, kajti po smrti je konec vseh naslad. Po arhitekturni sponjari podzemna galerija na mikenski slog. Našli niso nobenih vaz, ne zrcal. Pač pa so našli bronaste posode, v katerih je bilo 400 jajc z dobro shranjenimi lupinami. Jajca so bila kakor sveža. Ko so jih pa prinesli na zrak, so razpadla. Starim Etruskom je bilo jajce simbol ustvarjanja in zato so polagali jajca v grob.

Med drugim so našli tudi okrog 2300 let star okostnjak. Okrog lobanje je bil ovit lajorjev veneč, kar priča, da je bil pokojnik pesnik, svečenik ali vojskovedja. Tudi v tem grobu so našli več jajc in posode z vinom in vodo.

Erdely pred sodiščem

Razprava proti Erdelyju se bliža koncu. V četrtek je bila zaslišana nova priča, zavarovalni agent Ignac Terekes, ki je bil uslužben pri frankfurtski zavarovalnici, pri kateri sta se dala Erdely in njegova žena zavarovati za 10.000 dolarjev. Terekes je izjavil, da skupno zavarovanje ni nemoralno, kakor so trdili pri zaslišanju ravnanja omenjene zavarovalnice. Priča sam je sklenil 12 skupnih zavarovanj zakoncev.

Nato je sodišče zaslišalo več strokovnjakov, ki se spoznajo na pisavo. Prvi je izjavil, da od ponarejenih podpisov na menicah noben ni delo Ane Forgacsove, kakor trdi Erdely. Podpise so ponaredili Erdely in trije drugi oboženci. Drugi izvedenec je izjavil, da kaže pisava Forgacsove, da je bila pokojna igralca bolna in eksaltirana ženska, ki bi podpisala sploh ne mogla ponarediti, kajti za to je potrebna v prvi vrsti silna volja. Tretji izvedenec je izjavil, da je pisala anonimno pismo, s katerim je bil preiskovalni sodnik v Millsstadtu opozorjen, da gre najbrž za umor, žena, po vseh znakih sodeč Madžarka.

Naročite se

na najcenejši dnevnik v naši državi
SLOVENSKI NAROD
Mesečna naročnina 12 Din

NEOBHODNO ČTIVO.

— Katero knjigo bi si želeli, če bi običaj kot brodolomec na pustem otoku?
— Navodila o plavanju za začetnike.

Kupujte „Zvezdanko“

je bil ta čas že pozabil deklino ime.
— To bo menda zopet kako mladoletno dekletce.
— Saj to je vendar tvoja žrtev, ljubica, ki sem jo zapustil iz pokorščine in ki se je ustrelila. Izpolni mi ček, prosim te.

— Si prepričan, da ne bo umrla? Kajti če umre, je ček vržen skozi okno.
— Rana ni težka in mislim, da se bo Lala čez deset ali štirinajst dni lahko vrnila domov.

— Dobro. Ček ji daš torej potem.
Moric je nakremžil obraz.
— To ni lepo, to je neokusno, — je zatrdel.

Nikomur na svetu, razen tebi, ne pride na misel plačati okusno. Ta okusnost je edino v plačanju, a deset tisoč za en strel.
— Torej sva si edina, kar se tiče teh Zampierjevih, — ga je prekinil sin in vstal. — Čim bo mogoče, te seznamim z njimi. In hvala lepa, papa.

— Za kaj se zahvaljuješ?
— Za Lalo.
Stari ni hotel pokazati, da je razumel, a ko je odšel sin iz sobe, se je zagledal v prag, kakor vedno, kadar je razmišljal.

— Kaj pa ima ta opraviti z najino zadevo?

Moric se je znova zleknil v naslanjač in si prižgal cigareto.

— Saj to je tisto, da ima opraviti, — je odgovoril in pustil dim skozi nos.

— Vzrok Ondrejevega samomora je bila očetova lakomnost in skopost. Fant je napravil v Londonu nekaj dolga, papači pa ni hotel plačati. Pripovedoval mi je to Zampieri, a on je velika živina pri trditi. Poleg tega se je mudil pri nas te dni neki angleški lord, intimen prijatelj ubogega Ondreja, in on mi je povedal vse drugo. Dali so razbojnatko govorico o nesrečni ljubezni do hčerke vojvode Hamiltona. Jaz starega Silvestra Astorija spoštujem... toda priznati moram, da ni lepo, da noče poravnati dolgov svojega sina.

— Toda kako je mogel nesrečni oče misliti, da se bo sin ustrelil? — mu je segel Sebastian v besedo.

— To si mora misliti vsak oče. Vi trgovci poznate samo čast menic in računov. Mi imamo tudi svojo čast, tudi mi imamo obveznosti in dolžnosti... morda prijetnejše od vaših.

— Da, prijetnejše, — je pripomnil stari, — deset tisoč lir za strel.

— Tudi jaz sem imel ženske...

— Pa menda vendar ne! — se je zakrohotal Moric.

— Imel sem jih, pa me niso stale niti vinarja.

— Ker si bil lep, — je odgovoril Moric.

Sebastian je pogledal sina postrani. Sam ni vedel, ali se šali ali misli resno. Ker je pa Moric mirno kadil, je Sebastian mislil, da je govoril resno.

— Saj vendar tudi ti nisi grd, — je pripomnil očitno pomirjen.

— Toda razmere so se izpremenile. Zdaj dekleta ne moreš vreči kar tako na cesto, ker ti je doprineslo dokazne svoje ljubezni.

— Deset tisoč lir, praviš? In to bi pomenilo konec, prav zares konec? — je nadaljeval stari. — Ali si se odločil za novo življenje?

Moricu se je zjasnil obraz.

— Seveda, — je vzkliknil, kakor da je začel govoriti o prijetni stvari. — Saj sem ti že opetovano pravil o Pavlu Zampieriju in njegovih industrijskih načrtih. Mož je pošten in ima bogate trgovske izkušnje. Toda to boš že sam presodil. Želel bi, da ga spoznaš osebnost in se na lastne oči prepričaš, dali

bi mi kazalo vstopiti kot kompanjon v podjetje, ki ga namerava ustanoviti.

— Kompanjon, — je odgovoril Sebastian, — ko pa ni seštevati ne znaš!

— Seveda bi bilo vse pod tvojim nadzorstvom. Skratka, ti bi imel odločilno besedo, jaz bi bil pa kapitalist in kompanjon, da bi nekako ubil svoj prosti čas. Sicer se pa da vsemu priučiti. Trgovina in industrija vendar nista magija, a pod tvojim vodstvom bi ne mogel streljati kroglov...

Vrzel je cigareto proč in nadaljeval.

— Pavel Zampieri ima hčerko.

— To je velika prednost.

— Ada Zampieri je stara 16 let.

— Seznamajš let? In kaj hočeš z njo?

— Toda papa, ti mi hočeš vse pokvariti. Ada je biser mikavnosti, lepote in nedolžnosti. Poznal sem jo že, ko se je še igrala s punčkami, zdi se mi celo, da sva se skupaj igrala. Zdaj je postala iz nje gospodična, kakršnih zdaj sploh ni, velika, ti pravim. Roditelji so jo vzgojili po starih tradicijah, kakor ti ugaja. In priznati ti moram, da sem zaljubljen v njo.

— Kodolija gori. Šestnajst let se izgubi, žena pa ostane A kakšna žena, kakšna družica in kakšna mati more

biti šestnajstletno dete?

— Nikar tako naglo! Mati s šestnajstimi leti? Oženiti bi se bil moral torej že lani, a v resnici se mislim še le prihodnje leto.

— To bi bil skratka program tvoje novega življenja?

— Kaj ti je morda premalo?

— Zdi se, da me hoče Zampieri pripraviti ob najboljši in najslabše, ob denar in ob sina.

— Morava jih sprejeti, — je dejal Moric, kakor da besede starega niso namenjene njemu.

— Ne muči me, za božjo voljo te prosim! Odkar je umrla sirota mamica, nočem imeti tujih ljudi v hiši, saj veš.

— Drugače se ti mogoče seznaniti z rodbino Zampieri. Sam uredim vse.

— Te dni se hočeš kazati, ko so ti ljubico pravkar odpeljali v bolnico...

— Čakaj, ne žuri se tako! Saj jih sem povabila te dni. Toda pričakoval sem od tebe vsaj malo hvaležnosti zato, da sem sklenil lotiti se dela in zlešči v zakonski jarem.

— Bom videli.

— Za enkrat me pa moraš rešiti Lale, — je nadaljeval Moric tiho.

— Lale? — je ponovil Sebastian, ki

Iz spominov komika Vl. Marka

(Češki igralci ob prevratu v Ljubljani. — Pepik Drvota. — Češki častniki in češke umetnice-kuharice. — Končec nemških predstav v Ljubljani. — Slovenci prevzemajo nemško gledališče v Ljubljani.)

Vladimir Marek, bivši šef slovenske opere, režiser, operetni pevec in igravec Narodnega gledališča v Ljubljani, je priobčil v praskem Novem Večerniku svoje spominne na prevratno dobo v Ljubljani. Bilo Ljubljano je bilo za češke igralce mesto, v katerem so vedno radi delovali, ker je imelo češke igralce zmeraj rado. Razumne v današnji Jugoslaviji pa so se pred vojno in med vojno tako zelo poostreli, da je Avstrija — njena vlada in slovensko avstrijskantsvo — z vseni sredstvi ovirala razvoj naše slovenske gledališke umetnosti in kjer je mogla Slovence, posolavila, ko pa je Govekar postavil na repertoar v začetku vojne »Sramežljiva Suzana«, so uradi gledališče zaprli in ga izpremenili v biograf. (Marek se tu zelo moti. Ljubeznivo-vešela opereta »Sramežljiva Suzana« ni bila vzrok, da se je slovensko gledališče zaprlo, ampak vojna, ki je pobrala večino članov.) Ta položaj je trajal štiri leta. Nemci so imeli s pomočjo cesarja novo gledališče in so veselo igrali dalje, in šele ko je bilo čutili, da se fronta razlaja, so bile končno v Narodnem gledališču dovoljene tudi slovenske igre. Intendant pisatelj Fran Govekar je prišel v Prago, angažiral soliste in v kratki dobi je bilo slovensko gledališče sposobno zopet igrati. Le orkester se ni bil popolen. Dispozicije so bile takoj izvršene. Nova sezona se je imela začeti s »Prodano nevesto«, a v dramci »Našo krvjo« Češkimi umetniki, ki jih je Govekar pripeljal s seboj (med njimi režiser Marek, Vera Skalska, H. Richtova, H. Pirkova, H. Klementova, Vleek, Zathay in dr.) so bila takoj rekvirirana stanovanja in delo se je začelo.

Izmed čeških umetnikov je bil v Ljubljani že tenorist Pepik Drvota. Služil je pri vojnem oskrbovališču in je prišel češkimi člani razne reči ter jim življenjske vesti s fronte so bile za člane jako dragocene. Gledališče je bilo nujno potrebno popraviti, zato je režiser Marek obiskal češke inženjerje I. Otáchal in ga opozoril na razne nedostatke. Toda to je bil tri oreh. Inženjer Otáchal, Moravan, in sprejel Marka posebno prijazno, češ, nič se ne trudite in nikar ne zadržujte, saj ne boste mogli igrati... Končno pa si je dal vendar dopovedati in je šel v gledališče. Tam je bil že tudi tenorist Drvota in naš Pepik, kakor so mu rekli v Ljubljani, je vzel Otáchal posteno v željo. Ker je bil namreč Pepik poln vesti s fronte, ga je toliko časa obdeloval, da ga je končno prepričal, da mora Avstrija brezpogojno propasti. Končno se je torej začelo s popraviljem gledališča, s slikanjem dekoracij (v Knafljevi ulici se je postavila nova velika baraka za izgotavljanje rekvizitov in kulis za Prodano nevesto) in tudi s skušnjami. Bilo je to veselo delo, kajti solisti in člani zbor so bili izvršni. Kapelnik Moor je marljivo poučeval, in vsak dan so se razlegali po cestah okoli Narodnega gledališča sladki zvoki naše opere.

Toda minister Hussarek je našim umetnikom izkalil veselje, kajti otvoritev sezone s »Prodano nevesto« je prepovedal kot češko-slovensko provokacijo. Kaj je storiti? Vse je bilo že naštudirano, zbori, soli, balet, a najhujše je bilo to, da tudi drama ni smela vzporediti Finigarjeve Naše krvi. Ko smo tako stali vsi obupani, je pridrvel Drvota z radostno vestjo, da se fronta najdalj v enem tednu zruši in bo konec vojne. A se je zmotil! Zakaj vse to se je zgodilo šele čez en mesec.

Skušnje so se torej vršile dalje in za Hussarekovo prepoved se nismo zmenili. Drama je imela skušnje v gledališču, opera in opereta pa v Narodnem domu, v veliki dvorani, ki je imela velika okna na Bleiweisovo cesto proti Tivoliju. Pravkar smo imeli skušnjo, zbor je prepeval kaj ne bili bi

veseli, ko je nastal na čisti velik hrup. Fronta je počila! Bila je tako blizu, da je režiser Marek z oken svojega stanovanja videl žarenje neba in slišal grumenje topov. A tistega dne se je vojaštvo že valilo proti beli, krasni Ljubljani, po Bleiweisovi cesti so se vlekle trume beževih vojakov. Navdušenje Slovanov in krikanje Nemcev je detalo pekleniski ramovš. Operni zbor pa je zopet zapel... Pod okni sta se ustavila dva češka vojaka:

»Ti, Vašek, slisil, saj va že na Češkem?«
»Ne čenčaj, prisnoda, ali ne vidiš ledenikov?« Mar so na Češkem taki Mont Blanci?

»Ali saj vendar slisil, to je Prodano nevesta — naša reč!«

Ta teater mi je nepozabljiv. Drvota pa je kričal na skušnji: Fantje, zdaj vidite, da je res počilo! A zdaj ne bomo poskušali več. Orkestra še nimamo vsega, zato grem dol in zrekviriram muzikante-vojake. Dovoljenja šefa opere Rukavina ali režiserja sploh ni čakal, eno je odvedel na ulico in potegnil za seboj vse ostale. Vsi so pač hoteli zvedeti, kaj se godi.

V Ljubljano so večkrat prihajali češki častniki s fronte k Marku, kjer so češke umetnice izvršno kuhale. Tudi tistega dne sta prišla od solca zarjavela arh. Novotny in Miloš Čtrnacty, stara prijatelja igralcev. V vrnari v Kolježu je bil »šlab«. Tam se je zbirala Narodna straža Ljubljane in tam se je marsikaj češki častnik naslajal na čeških kmetih, ki so jih kuhale češke umetnice. Čerimák, drugi bariton slovenske opere, je privlekel tja celo dve živi kravi in prasič! Pomagal pa mu je Drvota, in zvečer je bila velika pojedina. Drvota je bil na čelu vsake akcije. Še danes imajo v Narodnem gledališču na njega spomin. Bilo je treba skrbeti za zatore, a za nje ni bilo denarja. Drvota je vzel voz ter šel z njim od hiše do hiše rekvirirat avstrijske zastave za črni zastor. Cesarji prapori so bili še iz izvršnega predvojne blaga. Iz teh avstrijskih zastav smo potem sešili krasen črni zastor, ki ga ima gledališče še danes. Iz rumenega blaga pa so naredili kmetijske čuše hlače.

Nemci pa so v svojem gledališču v Ljubljani igrali dalje. Na vse zahteve, da naj ga zapro, so odgovarjali, da to ne gre. General Smiljanec pa je bil dober gospod, ki se je rad smehljaj in kaksnega nsem poznal. Nekaj njegovih vojakov se je obleklo v civil in šlo v nemško gledališče. Tam so dvignili tak ropot in vič, da je bilo gledališče kmalu prazno. Druga dne je bilo že zatvorjeno. Nemci si niso odnesli nič drugega, kakor doprsni kip Franca Jožefa. Igralcem so plačali gažo in jih poslali na Dunaj. Slovenci so torej nemško gledališče zasedli drugače kakor mi Stavosko v Pragi. Tako po dramski režiser Marek. Mi pa bi glede prevzeta dramskega gledališča dostavili še nekaj spominov, da se ne pozabijo.

Zadnji ravnatelj nemškega »Jubileums-Theatra« v Gradšču je bil Seder, ki je gošil opereto in dramo. Vso vojno dobo se mu je godilo izvršno, ker so mu gledališče polnili poleg ljubljanske nemške publike in nemške birokracije, vsi na dopust prihajajoči nemški častniki in vojniki ter tudi slovenska publika. Dne 1. jan. 1919 popoldne so igrali Nemci burko »Robert und Bertram«. Kmalu po začetku predstave so začeli dijaki in vojniki na stojšću cepetati in kričati, da se ne sme igrati. Pravkar je pel komik-tenor vesel kuplet, a takoj je umolknil. Ker živjanje ni prenehalo, je na Sederjev poziv padel zastor. Na odru je nastala velika prestrašnost med sodelujočimi, ki niso vedeli, kaj naj počno. Tedaj so prišli na oder člani gledališkega »Theatervereina« ter zbavali, da naj se zastor dvigne vgnov in igra dalje. Ako bi niti to ne pomagalo, naj bi poltelja s pomočjo gledaliških delavcev razgrajale pometala iz hiše. Tako se je

izginil zastor vgnov, toda živžg, ropot in krič je bil zdaj še huši, obenem so začeli leteti na oder tudi kamenčki. Glavni zastor je padel zopet in za njim železni zastor, nemško občinstvo se je razbežalo in gledališče je ostalo zaprto. Že naslednjega dne se je v imenu gledališkega konsorcijskega zlašil Fr. Govekar pri predsedniku nemškega Theatervereina, direktorju Arturju Mahru, da se nemški pač ne bo igralo nikoli več v Ljubljani in da prevzame nemško jubilejno gledališče za slovenske dramske predstave gledališki konsorcij. Kranjski hranilnici kot lastnici poslopa pa plača konsorcij majhno priznavno najemščino. Direktor Mahr spočelni ni verjel, da je Nemcem resnično za vselej odklenalo, končno pa se je udal in obljubil, da v par dneh sporo-

ti odgovor Theatervereina in Kranjske hranilnice. Še isti teden sta Govekar in Marek prevzela nemško gledališče; nemška uprava se ni niti prikazala ter so pri prevzemu poslopa z vsem inventarjem ter skladišča z mnogobrojnimi krasnimi dekoracijami v pritižju nasproti ležale hiše Kranjske hranilnice za Nemce posredovali dva Slovenci, gled. mojster Franc Leben in oderski vrvarski mojster Franc Leben ter Čeh tapetnik Ivan Matejek. Vsi ti trije so še danes uslužbenci Narodnega gledališča v Ljubljani. Tako je bil 1. jan. t. l. obenem desetletni jubilej odkar je za večno konec nemških predstav v našem mestu in odkar imamo poleg opernega poslopa še posebno dramsko gledališče.

Proletus.

Besedo imajo naši čitatelji

Čudna bojazen za žito

Prejeli smo:

Te dni je napravila manjša skupina smučarjev izlet v Bokavce, kjer se je v bližini gradu smučala. Sneg je tudi v Bokavcih visok, morda še višji, nego v Ljubljani. Zato so bili smučarji prepričani, da ne delajo nobene škode, kajti žito je pod debelo snežno odejo in se ga smučji sploh ne dotaknejo. Pa tudi če bi se ga dotaknile, bi mu prav nič ne škodilo.

Toda oskrbnik gradu je bil drugačnega mnenja. Ko so se smučarji že pripravljali domov, je prikobal po snegu do njih in jih prav robato nahrulil, češ da mu bodo pokončali vse žito. Zaman so mu zatrjevali, da žito ne trpi nobene škode in da se ne nobenemu smučarju ni pripetilo, da bi ga kdo podil s smučarskega terena, češ, da dela škodo. Končno je mož izjavil, da Ljubljancem sploh ne dovolji smučanja po grajskem terenu, čeprav ve, da ne delajo škode.

Mnenja smo, da takim izpadom proti smučarjem in mensta, kajti s tem se ta lepi sport gotovo ne pospešuje. Dobro bi bilo, da bi lastnik gradu poučil svojega oskrbnika, da ni nikjer na svetu običaj ovirati smučarje in jim delati nepotrebnih ovir, če smučajo na neograjenem prostoru. Kdor se boji za svoje zemljišče, naj ga ogradi in postavi svarilno tablico, da je smučanje prepovedano.

Proč z odkrivanjem!

Z veseljem in zadoščanjem sem čitala v »Ponedeljku« članek, ki je bil naperjen proti pozdravljanju z odkrivanjem, kajti spoznala sem, da je akcija, ki to je že tam pričelo »Jutro«, padla na rodovitna tla. Dovolim si pa k tej aktualni temi pripomniti še nekaj.

Pravi vzrok, zakaj nihče neče pričeti, se mi zdi v tem, da smatra vsakdo, ki se hoče izogniti pozdravljanju z odkrivanjem, kaj je končno res že zastarela navada, da v tem primeru ne izkaze zadostnega spoštovanja svojim predstojnikom, prijateljem itd. Temu bi lahko odpravili samo šefi najvišjih uradov, bank, zavodov in podjetij, če bi hoteli v naših dnevnih področjih to zadavno spomenko, kar bi bil naš sloveček. Iduben in uviden naen način za dame si upam prevzeti odgovornost jaz in prebrničar sem, da bo vsaka dama rada resnična na pozdrav z odkrivanjem v svesti st, da je to sedaj pozimi za moške zelo nevarna stvar, ker se z odkrivanjem eksponirajo in stavlja svoje zdravje na kocko, zakaj baš z neprestanim odkrivanjem se moški lahko nevarno prehladi. Kašelj, trganje v glavi, celo pljučnica so pogosto posledica prehlajenja, ki je nastalo radi odkrivanja, da ne govorim o hripi in drugih epidemskih boleznih. Na ta način se lahko bolezni orene tudi v hišo in okuži vso rodbino. Vsa inteligenca, ki ve, kaj so bacili, bo to uveljavila. Sedaj ko je bripa v Ameriki zahtevala že mnogo sloveških žrtv in ko se je ta nevarna epidemija prenesla tudi že v Evropo (glej Berlín!) in kakor vse kaže, tudi Ljubljani ne bo prizanesla le pač

skrajni čas, da se ta grda in nezdružna navada odkrivanja odpravi. Če se to res uveljavi, potem bo to, kakor zatrjuje cenjeni dopisnik v »Ponedeljku«, gotovo zadnja zima, ko je bilo še v modi nemislno odkrivanje. Saj imamo o tem primere med velikimi narodi, tako pri Angležih, kjer je kralj postal zgolj žrtve ter razvede in kjer bode sedaj odkrivanje najbrž odpravljeno. Posnemajmo to kar je koristno in pametno!

H koncu bi omenila še nekaj! Zakaj lahko nosijo dame v cerkvah pri svečanostih, pogrebih in drugih slovesnih prilikah klobuke na glavi in zakaj si te pravice ne izvajujejo tudi moški, ko vendar kufje zakone. Pogledajmo dalje samo našo mladino, ki se je že marsikaterim zastarelim nazorom uprla. Dečki so skoro vsi brez pokrival in pozdravljajo šamo s poklonom ali prav pa volaško salutirajo. Ali ne bi lahko moški pozdravljali na isti način? Zato proč s to zastarelo, že ukoreninjenim navado. Mislim, da je v interesu vsega prebivalstva, da pade ta ideja na rodovitna tla. Upam, da me bo pri tej akciji vsakdo podpiral!

Flora V.

Križi in težave z denarno pošto

Prejeli smo tole pritožbo: Kogar je zgrešil pismošnja za denar in mu pustil avizo na ček na domu, naj se pripravi na pravo križavo pot. Denarna pošta posluje v I. nadstropju poštnega poslopa in ima dvoje linije za čekovni promet brez vseh napisov, od katere strani je dohod in odhod. Pri eni teh linij sprejemajo čeke, pri drugi jih izplačujejo, kar je zopet brez napisov, tako da je samo izkušen poštni geograf možna orientacija. Kajti sicer zdiš in se potiš v gneči pol ure ali tudi delj, prideš na vrsto, pomoliš avizo skozi linico, in zdaj stoprav zveš, da ta linija ne izplačuje, ampak samo sprejema, da pa druga linija postreže v vsakem oziru. Dobro, sedaj se nastavi znova k drugi liniji, katero drži pa že okupirano 5 vojakov, 9 bančnih slug, 13 odpravilcev iz veletrgov in 7 poslovnih gospodov. Da ima vsak od te gospode po 77 čekov za predajo in toliko aviz, je samo ob sebi umevno. Vmes pride še kak novinec, ki nima seboj krstnega in poročnega lista, izpričevala o cepljenih kozah in potrdila o plačanih davkih za 3 leta naprej, na kar se začne »gihanje« in dokazovanje identitete, boj, ki vedno konča s porazom nainnega postulanta. Da se uradovanje vrši lepo v redu, za to skrbe predpisi. E, tu so predalčki, prevze itd., glavno pa je, da je vsak jur in vsak matija in vsak kovač lepo zravan, zgajen in natančno cifro na cifro naložen. Če imaš srečo, prideš morda v petič na vrsto, ki si štirikrat čakal po cele ure, dobro razpoložen odšel, zapravlil dragoceni čas, si raztrgal popoldan ali popoldan, in končno le dosegl svoj namen, in prišel do namenjenih ti par grošev.

Toda šalo na stran! Način prometa na denarni pošti je npravnost škandal, katerega navzlic vsem pritožbam ne mara ravnanstvo niti ne ublažiti, če ga ne more do odpraviti. Naj se ne izgovarja, da mu nedostaja uradništva in da je to dejstvo krivo vse! mizeriji. Nedvomno se da promet ta-

ko urediti, da se vsaj za prvo tretjino meseča odpre tretja linija za čekovni promet. Dve od teh, — v ostalih dveh tretjinah pa ena, — naj bodo izključno za vplačevanje, ena pa izključno za izplačevanje namenjena, saj nobena filijalka denarja ne izplačuje, pač pa ga vse sprejemajo. Pa če je velika sila na poslovalni, bi se končno dalo shajati tudi z dvema linijama, katere je pa treba z napisati tako glede izplačevanja kot vplačevanja, dohoda kot odhoda strank opremiti, kar vse vkup končno ne stane več, kot polovica papirja. Dalo bi se tudi urediti, da je promet za osebni promet n. pr. samo v prvih popoldanskih urah, da privatniku ni treba čakati na pošiljke trvdv in bank itd. Z nekoliko dobre volje se tudi v tem oziru da napraviti red, ali vsaj ublažiti sedanje razmere.

— Ponižno vprašanje. Ponižno vprašanje stavlja radioamaterji, lastniki deektorjev, na slavno pošto upravo. Kako je namreč mogoče, da morajo oni ki imajo deektorje, plačevati ravno tako visoke letne, odušno mesečne pristojbine, kakor oni, ki so v posesti radioaparata, vrednega 1000 ali pa več tisoč Din. Saj slane deektorji z vsem potrebnimi komaj 300 Din, a letna taksa, ki jo mora amater plačati poštni upravi, ravno toliko. Oni, ki razpolagajo z deektorji, imajo takšnega užitka kakor oni, ki imajo večovne aparate, zakaj z deektorjem lahko prestrežejo samo Ljubljano. Zato je pač krivično, če jih poštna uprava obravnava v isti vrstini, kakor lastnike večovnih radioaparotov.

Sokol

— Prosvetna sola JSS. Na hunkosletni glavni skupščini JSS v Kragujevcu je bilo sklenjeno, da naj se vrši v tekočem poslovnem letu Savezna prosvetna sola, v katero je vsaka župa dolžna poslati vsaj po enega člana, ki se oblikuje po svojem sokolskem delu. Z ozirom na ta sklep je odločilo starešinstvo JSS na predlog Prosvetnega odbora JSS, da naj se vrši I. Savezna prosvetna sola od 20. 27. januarja v Ljubljani. Cilj te sole je, da se da — na temelju razmotrivanja rezultatov in temeljitih kritike dosedanjega dela v prvih letih obstoja JSS — smer premišljeni in sistematični akciji in metodi sokolskega dela v bodočnosti. V Savezno prosvetno solo pridejo delegati vseh žup iz naše države. Določeni so posebni referati, referenti in korreferenti. — Iz dosedanjih prijav je razvidno, da vlada v vseh župah JSS veliko zanimanje za imenovanje sola, ki bo rodilo gotovo lepih uspehov. Prosvetna sola se prične v nedeljo 20. jan. ob 9. dopoldne v sejni dvorani Ljubljanskega Sokolca, Narodni dom.

— Zletišče za II. jugosl. vsesokolski zlet. Predpriprave za II. jugosl. vsesokolski zlet v Beogradu I. 1920. se vrše z vso intenzivnostjo. Ena najvažnejših vprašanj je prestop, na katerem se bodo vršile vse zletne prireditve V ta namen so se sestali danes v Beogradu predstavniki beogradske sokolske župe, da se skupno s starostar JSS bratom E. Ganglioni in načelnikom JSS bratom dr. Murnikom, ki sta dopotovala v Beograd, odločijo za prostor, na katerem naj bi se vršil II. vsesokolski zlet.

— Občni zbor Sokola II. se vrši danes ob 19. uri v telovadnici na realki. Pozivajo se društveni člani, da se udeležijo polnostovalno tega občnega zbora.

— Sokolsko društvo Beograd III. se pripravlja, da zgradi v najkrajšem času svojo telovadnico.

— Glavna skupščina JSS se bo vršila kotos na Sušaku in sicer najbrž 25. marca; ob tej priliki bo tudi svetovna otvoritev sokolskega doma na Sušaku. Pred glavno skupščino 23. in 24. marca bodo zborovali: savezni prosvetni odbor, tehnični odbor JSS in drugi savezni odseki.

— 10letnica JSS. Letos proslavi Jugoslovanski sokolski savez 10letnico svojega obstoja. Ustanovna glavna skupščina JSS se je vršila pred desetimi leti v Novem Sadu.

Edgar Wallace:

Kdo je morilec?

Roman

— Bili ste pravo strašilo, — je dejala Molly smeje. — Mislila sem, da vidim prikazen, ki straši že mnogo let v tej samotni hiši. In ko sem vas videla prvič...

— Prvič? — je vprašal Frank začuden. — Kaj ste me videli dvakrat? — Videla sem vas na hodniku, ko ste prišli v hišo.

— Kaj ste pa delali? Saj sem prišel o polnoči.

Lokavo se je nasmehnila.

— Vse vam povem po zajtrku. Zdaj bi nerada govorila o tem.

Razburjena in prestrašena Barnova jih je že čakala z jedjo. Dasi se je družba zbrala v tako čudnih razmerah in dasi so Molly še vedno rojile po glavi misli o nočni prikazni in okostnjaku, vendar je bilo za mizo zelo prijetno. Ko so poslali po obedu Barnovo v kuhinjo, je Sokrates pripovedoval, kako je bil Mandle umorjen.

XXIII.

Kako je bil Mandle umorjen. — Zložil sem drobne kamenčke in mislim, da mi manjka do popolne slike še glavna, temeljna črta glavnega razloga.

— Kaj misliš s tem? — je vprašal exington.

— Mislim vzrok strahu, ki je najraj zadržal, potem pa na tragičen način razdvojil dva moža, Johna Mandleja in Roberta Stonea. Mnogo poročnosti iz njunega življenja sem našel v arhivu Scotland Yarde, a najvaž-

nejše sem zvedel od služinčadi in tu od Molly.

— Od mene? — je vprašala Molly začudeno.

Prikimal je.

— In iz vašega opazovanja. Ko sem dobil pred dobrim tednom od Mandleja vabilo, naj pridem za en teden k njemu na kmetje, sem bil zelo presenečen. Že več let Mandleja nisem videl, znana sva bila, toda dobra prijatelja nikoli nisva bila. Dokler sva služila skupaj, sem imel opetovano priliko kritizirati Mandlejevo delo. Bil je izredno vreden in če je hotel koga razkrinkati, je prekoračil meje dostojnosti in poštenosti. Govorim o primeru Kennetha Warda ali, kakor je vam znano, Molly, gospoda Jetheroea.

— Jetheroe je bil zločinec? — je vprašala Molly prestrašeno in Sokrates ni takoj odgovoril.

— Bil je mož, ki je začel v zelo slabo družbo, — je dejal. — Zapletel se je v dvomljive kupčije. Toda takrat je bil še zelo mlad. In predno se je otrešel slabe družbe, je bil aretiran in obsojen na več let ječe. Ko je prišel iz zapor, je znova začel med sumljivci ljudi, ki so ga spravili tako daleč, da je bil soudeležen pri poverbah. Mandle je poverbe odkril in Ward je moral ponovno v ječo.

Mandle je delal marljivo in vedel je, zakaj. Med preiskavo je zvedel, da je Ward oženjen in da se je poročil z zelo lepim dekletom, ki ni slutilo, da nima čiste vesti. Poročil se je z njo pod tujim imenom — pod imenom Templeton. — je pripomnil Sokrates nekaj v zadregi.

Molly ga je začudeno pogledala.

— Templeton? — je ponovila.

Ali ni bila to — ni bila to moja mati?

— Da, bila je vaša mati, — je odgovoril Sokrates.

— Torej je Jetheroe moj...

— Jetheroe je vaš oče, — je dejal Sokrates, — in vedite, Molly, da se je vse to zgodilo že davno, zelo davno. Trpel je mnogo za svoje grehe in nedavno sem se prepričal, da proti njegovemu imetju ne more biti nobenega ugovora. Vedno sem mislil, da je naložil del poverjenega denarja in da živi zdaj od njega. Toda motil sem se. Podedoval je lepo premoženje v času, ko so ga izpustili iz zapor. Teta mu je zapustila vse svoje premoženje, ker ni slutila, da je začel na kriva pota.

Molly je globoko dihala, presenečeno je gledala Sokrata in bilo je jasno, da očeta krivda in njegova preteklost nista tako važni, kakor zavest, da njen oče še živi.

Jetheroe je izginil, izsledil so ga pod drugim imenom. Mandle se je zaljublil v njegovo ženo in prepiral jo je, da je njen mož umrl. Predložil ji je dokaz, ki jih je ponaredil. Morda je bil ponarejen in podtaknjen tudi mrliški list, tega ne vem točno. Toda ubogo ženo je prepričal, da je ovdovela in oženil se je z njo.

Molly je majala z glavo.

— Zdal razumem. Sovražnik me je zato, ker sem bila hči svojega očeta in zaradi očeta.

— Da, s tem se da pojasniti njegovo sovraštvo, — je pritrdil Sokrates Smith. — Mandle je napejal vse sile, da bi spravil vašega očeta ponovno v ječo. Delal je noč in dan, da mu dokaze davno poverbo, za katero ni bil kaznovan, ki je bila zabrisana z nie-

govo prvo kaznijo. Hotel ga je znova poslati na galeje.

— Pred dobrimi dvajsetimi leti sta sklenila John Mandle in Robert Stone izstopiti iz policijske službe. O obeh je bilo znano, da sta premožna, kajti igrala sta na borzi in oba sta bila osumljena, da sta se združila s finančniki sumljive preteklosti. Preselila sta se v Hinghead, bila sta soseda in na videz dobra prijatelja. Posečala sta se, ko se je Mandle oženil in ostala sta dobra prijatelja.

Toda sčasoma sta se začela drug drugega bati. Kdor ni bil dobro informiran, ni mogel vedeti, da se je Mandle bal Boba Stonea. Pred sedmimi leti je začel nasravljači pasti na travnik in na vrata je pritril električno žico. Tudi Bob Stone se je zavaroval. Ta preokret je nastal, ko je postal Stone ako čudovito obožen Vam se morda zdi, da je bilo to brez pomena ali pa da Bobov pozdrav misijonarskega zborovanja v Gogalmingui ni bil nič posebnega, a vendar je ta vest tako razburila Mandleja, da je sklenil ubiti Stonea pri prvi priložnosti.

— Toda zakaj? — je vprašal Lexington presenečeno.

— Ni čuda, da pripoveduje spokornjeni grešnik na misijonarskem zborovanju, kako je grešil, — je odgovoril Sokrates. Psihologi trdijo, da je to nekake vrste verska ekzaltacija. Spokornjelec je vesel, da more sam delati pokoro in Mandle se je bal, da bi Bob Stone ne vstal in ne izdal njune skupne tajne. Jaz sem pa prepričan, da je Bob Stone simuliral pobožnost, da bi zbujal v Mandleju strah. Mislil tudi, da je Bob Stone vedel, da sluje njegov bivši prijatelj umor. Dobil sem va-

bilo, naj ga posetim in bil sem zelo presenečen, kajti Mandle ni imel radi tujih ljudi okrog sebe. Imel je torej tehen razlog, da me je vabil k sebi.

Zdal vem, da me je vabil zato, da bi mu dal avtoritativen alibi. Moja beseda bi pred sodiščem zadostovala. Če bi izjavil, da sem videl, kako so Johna Mandleja odnesli na posteljo in da je imel tako hud revmatizem, da ni mogel hoditi, bi nihče ne slutil, da je obesil Boba Stonea.

— Obesil? — je vprašal presenečeni Frank. — Kaj ga je hotel obesti? Sokrates je prikimal.

— Obi sta imela možnost dogovoriti se v najni sili. Obi sta poznala Morseeve znake in ob določenih nočnih urah sta si signalizirala. Dobro, nadaljujmo. Mandle je določil za umor 3. junij in mnogo mu je bilo težje na tem, da bi bil jaz ta dan že pri njem. Prosil me je, naj brzojavim, če bi bil prisiljen odgoditi prihod, a Molly mi je pripovedovala, da je kazal popoldne znake silne razburjenosti. Ko me ni bilo s prvim vlakom, jo je vprašal, če ni prispela brzojavka.

Nekaj dni pred najinim prihodom mi je pisal, da ima hud revmatizem tako, da sam ne more hoditi. Na dan najinega prihoda je dosegla njegova bolezen vrhunec. In to je bilo važno za zločin. Ko je prišel popoldne Stone, sem Boli domnevala nogo vedel da mu je Mandle povedal, da bolezen samo fiktivna in da bi rad zvečer z njim govoril, da pa ne more določiti kraja, ker ne ve, kaj bom počel zvečer jaz. Tistega večera je bil Bob na straži in Mandle mu je signaliziral z močno svetilko. Boli domni stoji v domi tako, da je videl Bob v enem oknu odsev luči.

INVENTURNA PRODAJA

angelskih in čeških stotov
za obleke ush orsi, suknje, površnike, plačke itd.

pri turdki NOVAK Ljubljana
od 7. do 20. januarja
na Kongresnem trgu 15

Obiščite! Ne zamudite! Do 40% prihranite!

Puškar F. K. KAISER
LJUBLJANA, Kongresni trg št. 9

kupuje in prodaja stare puške, samokrese, ter
prevzame iste v komisiji prodajo.

Oglejte si najnovejša dvokolesa,

motorje, šivalne stroje, orodje vo-

ziške novih modelov, male avto-

mobile, pnevmatiko, najceneje. —

Ceniki franco. Prodaja na obroke.

«TRIBUNA» F. B. L. tovarna dvokoles in
otroških vozičkov, Ljubljana, Karlovsk. c. 4.

Stanovanje

dveh sob, kuhinje in pritliklin

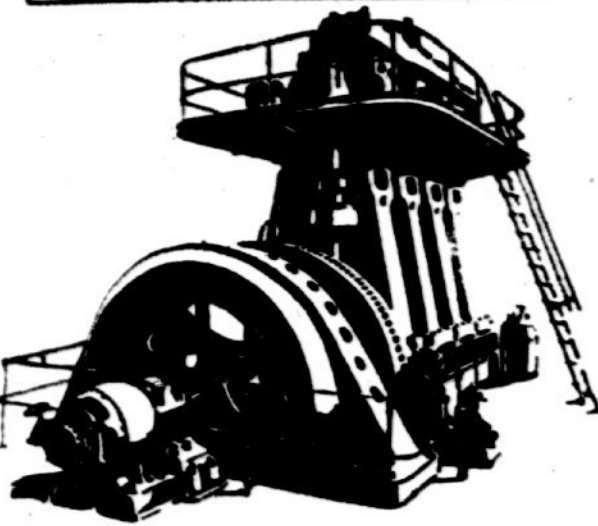
išče mirna, snažna uradniška družina. Vselitev febru-

arja. Ponudbe na upravo lista pod

«ČISTOST»

Spominjajte se Tabora!

GRAZ

Graška tvornica vagonov in strojev
deln. družba prej JOH. WEITZER.

Dieselovi motorji

s kompresorjem ali brez njega, od
30—3000 HP. Majhni obratni stroški.
Mnogo priznanj. Brezplačna pojasnila
in ponudbe potom naših zastopstev v

Beogradu: Ing. O. Meinhard,
Knez Mihajlova 49

v Zagrebu: „Snop“ Hrvatska
Gospodarsko-Prometna Zadruga, Gaieva
ulica 32

Zahvala.

Za premožne dokaze iskrenega sočutja, ki smo jih prejeli ob priliki
prejane smrti našega srčno ljubljenega soproga, sina, brata, nečaka, brat-

ranca, zeta in svaka, gospoda

Ladota Hartmana

uradnika Ljubljanske kreditne banke

za poklonjene krasne vence in šopke se tem potom vsem najtopleje
zahvaljujemo.

Posebno zahvalo pa smo dolžni zdravnikom in usmiljenim sestram
vayne bolnice, upravnemu svetu in ravnateljstvu Ljublj. kredit. banke,
eg. kolegom in kolegicam pokojnikovim, nadalje pevskega društva »Ljub-
ljanski Zvon« in njegova pevovodju za poklonjene vence in za prelepo
položajno petje, zastopnikom pevskega zbora »Glasbene Matice« in »Sloge«,
kvartetu »Ljublj. Zvona«, Sokolu L. govorniku za tople poslovilne bese-
de na grobu in končno vsem prijateljem in znancem, ki so draga po-
koinika v tako častnem številu spremlili na njegovi zadnji poti.

V Ljubljani, dne 12. januarja 1929.

Zalujoča soproga Vera Hartman,
rodbini Hartman in Koman.

Kanarčki

čistokrvni harcerji, fini povelj, in že
parne samičke poceni razprodani,
samce po 150 Din, samičke po 35
Din. Bohoričeva ulica 33. 88

Službo dobi

starejša natakarica, kavčije zmož-
na, za prometno gostilno poleg
Ljubljane. Pijača na račun, zaslu-
žek dober. Dopisi na: Zadruga
gostilničarjev, Ljubljana, kjer tudi
vse informacije. 93

Čevlarski pomočnik

zanesljiv in vajen vseh del, dobi
stalno mesto s hrano in stanova-
njem pri Josipu Pogačniku, čevljar-
stvo, Ljubno, p. Podnart. 87

Auto »Eseks«

zaprt, s 5 sedeži, v izvanredno do-
brem stanju, napredaj za 40.000
Din. Vprašati: Škodini zavodi, —
Račkova br. 2, Zagreb. 84

Obleke

in plesne toaletne prvovratno izde-
lulem od 45 — 75 Din, kostume in
plašče po 100 Din. Vidovdanska 12
92

Pekarijo

v prometnem kraju kupim oziroma
vzamem v najem. Ponudbe pod
»Pekarija 75« na upravo tega lista.

Dekle

močna in pridna, dobra kuha-
rica, vajena vsega dela — išče
službo pri boljši rodbini v me-
stu. — Ponudbe pod »Poštena
64« na upravo »Sl. Naroda«.
Naroda.

Matija Trlep,

LJUBLJANA 7, Sv. Jerneja cesta
priporoča svoje podjetje: kovanje
konj, voz in kolarstva. 112/1

Kupujemo zlato,

srebro, platin

in plačamo 1 srebro krono Din
3.60, 2 srebrni kroni Din 7.20, 5
srebrnih kron Din 18.— Prezva-
memo v pozatele in posrebre-
nje. — Tovarna za ločenje dragih
kovic, Sp. Šiška, Sv. Jerneja cesta
št. 8. 110-1

Puranovo puh perje

najlepše, kilogram Din 16.—,
lepo kokoške perje kg Din 14.—
razpošiljam po povzetju. —
Franjo Podlipnik, Novi Marof.
58

Prodajalka

dobro verzirana v mešani stroj-
ki, z enoletno trgovsko prakso,
želi premeniti službo s 1. ali
15. februarjem. Cenj. ponudbe
pod »Prodajalka 60« na upravo
»Slov. Naroda«.

Strojepisje

večerni in dnevni tečaj za začet-
nike in izveščance. Učna ura 4
Din. Kristofor učni zavod, Domo-
branska cesta 7. 67

Gospodična

z večletno prakso, zmožna pisarni-
skih del, išče službo blagajničarke
ali kontrolistke. Nastopi po dogo-
voru. Ponudbe na upravo tega li-
sta pod »Pridna 68«.

Stanovanje

dvih sob, kuhinje in pritliklin
štem v stari ali novi hiši. Pla-
čam event. za pol leta v naprej.
Ponudbe na upr. tega lista pod
Februar 53».

Gospodična

stara 20 let, išče službo vzgojite-
ljice in enemu otroku. Zmožna slo-
venskega in nemškega jezika. Na-
stop 15. januarja. Ponudbe na upr.
tega lista pod »Vzgojiteljica 70«.

1 leto na obroke

morete dobiti RADIO
APARATE in s stavne
dele od 1 do 8 svetilk
v precizni izdelavi. Zahte-
vajte cenik P. 6 in poceni

RADIOBLAŽEK:
BEOGRAD, Jakšičeva 11
81
Telefon 41-55

Krušno moko

najboljše vrste dobite vedno
svežo pri

A. & M. Zorman
Ljubljana, Stari trg 32.

Blago dostavimo tudi na dom.
Prevzamemo v miev tudi vsake
množino domače ali banoško
išenice — pri manjših množinah
po takoli zamenjamo za moko
in otrobe.

RADIO

aparate in sestavne dele od 1 do
8 svetilk v precizni izdelbi. Za-
htevajte cenik P. 6 od

RADIOBLAŽEK

Beograd, Jakšičeva 11,

Telefon 41-55.

Odplačilo na 1 leto dovoljeno.

88

Stara warsndorfska mehanična tkalnica in mani-
pulacijska firma išče za potovanje po alpskim
deželah Jugoslavije in Da macije dobro uvede-
nega, pridnega

provizijskega zastopnika

Cenj. ponudbe pod navedbo doseganega po-
slovanja in referenc na RICHARD LEDERER,
mehanična tkalnica, Warsndorf, Č. S. R.

Svetujemo Vam, da si nabavite samo edino najboljšo in najlepšo
KOLO in SIVALNI STROJ

„Gritzner“ in „Adler“

in švicarski pletilni stroj
„DUBIED“ is otam naj-
boljši pisalni stroj v kon-
strukciji in materijalu
„URANIA“

samo pri

Josip Petelinc-u
Ljubljana. Telefon 2913

15.
januarja

**se vrši l. žrebanje
srečk državne
razredne loterije**

Dijaškim roditeljem, privatnim in rednim dijakom srednjih šol

Profesorji privatne šole »Hajdukovič« so pričeli z vpisovanjem za novi tečaj (ju-
nijski rok). V tej šoli, ki deluje že čez 30 let, se jamči vsakemu dijaku za uspeh,
ker poučujejo najposobnejši in najizkušenejši profesorji.

Sola ima tečaj:

1.) ZA PRIVATNE UCENCE (KE), ki žele dokončati privatno gimnazijo in na-
praviti maturo. V enem tečaju, ki traja 4—5 mesecev, lahko dovrše dva ali več raz-
redov gimnazije.

2.) ZA REDNE UCENCE (KE) državnih gimnazij, ki so izključeni iz državne
gimnazije po kateremkoli členu zakona o srednjih šolah, kakor tudi tisti, ki mislijo,
da bodo izključeni koncem II. trimesečja, lahko sigurno nadomeste izgubljena leta in
nato nadaljujejo šolanje v državni gimnaziji.

3.) ZA UCENCE (KE) DRŽAVNIH GIMNAZIJ, ki se čutijo slabe ter oni, ki
žele prej dovršiti šolo, lahko to sigurno dosežejo na tej šoli.

4.) ZA UCENCE, ki žele, da do leta stopijo v vojno akademijo, priprav-
ljajo iz gradiva za sprejemni izpit.

5.) ZA UCENCE (KE), ki žele iz raznih strokovnih šol prestopiti na gimnazijo,
ter oni, ki morajo položiti razne dopolnilne izpite, zlasti dovršeni realci iz latinskega
jezika.

6.) ZA URADNIKE, TRGOVCE, OBRATNIKE IN DELAVCE, ki jim je potrebna
gimnazijska izobrazba. V enem tečaju lahko dovrše po dva in več razredov in si tako
zasigurajo bodočnost. Ti udeleženci se morejo pripravljati tudi z dopisnimi predava-
nji, ne da bi morali zapustiti stanovanje in službo. Takim učencem se pošljejo pre-
vodi iz vseh jezikov s slovničnimi in sintaktičnimi pojasnili, izdelane in razložene
matematične in geometrijske naloge, predavanja iz drugih predmetov itd.

Roditelji, ako želite, da vaše dete dovrši razred, za katerega se pripravlja, vpišite
ga takoj v to šolo. Ne dajte, da bodo zastoj vaš trud, stroški in čas, ako daste deco
za pripravljanje kamorkoli drugam.

Ta šola je za to leto angžirala 20 najposobnejših profesorjev, katerih zmožnost
in delo jamči za uspeh dijakom, s katerimi delajo.

Pogoji so jako ugodni. Siromašni učenci dobe velik popust. Predavanja so dnevna
in večerna. Večerna predavanja so za udeležnike, ki so čez dan zaposleni in ne morejo
obiskovati dnevnih predavanj. Delo traja 4—6 ur dnevno.

Za učence iz notranjosti obstoji penzionat pod strogim nadzorstvom profesorjev.
Ti učenci se morajo preje prijaviti.

Predavanja se prične 1. februarja t. l.
Podrobnejša obvestila daje in vpisuje vsak dan
D. POPOVIĆ, Njeguševa 43 (kod Slavije), BEOGRAD. — Telefon 16—63.

ZADRUŽNA HRANILNICA

reg. pos. in gosp. zadruga z o. z. v LJUBLJANI, Sv. Petra cesta 19

odeluje vsakovrtno kredite, eskontira menice, inka-
stra fakture ter izvršuje razen deviznih in valutnih vse
v bančno stroko spada nje posle

Sprejema hranilne vloge na knjižice ali v tekočem
računu ter jih obrestuje po dogovoru najugodnejše.

Kot pooblaščen prodajalec srečk Državne razredne loterije
vodi poseben oddelček za njih prodajo, poleg tega prodaja
tudi srečke Ratne stete na obroke pod zelo ugodnimi pogoji

10/L